

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK.
Hirdetés polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Szombat, március 21.

Mal számunk főbb közleményei:

- Befejezték a nemzetiségi vitát.
- Új vágóhid építése.
- Első Waldemár Aradon.
- Visszaélés az iskolaszék nevével.
- Újabb bonyodalmak az autóbusz vizsgálat körül.
- A vitás Zsigomár kép.
- Az aradi Kossuth-gyászünnepe.
- Agyonrugdalt elmebeteg.
- Munkácsy-kiállítás Aradon
- Miniszterek a Rochette botrányban.
- A kettészelt gőzös halottai.
- Hazárdjáték a „tűz” és a ramsli.

Kossuth-gyász.

Arad március 20

A képviselőház csütörtöki ülésén Szentiványi Árpád, ezidőszent 48-as függetlenségi párti képviselő, a napirend megállapításával kapcsolatosan azt az indítványt terjesztette elő, hogy a Ház pénteken, Kossuth Lajos nagy hazánkfia halálának évfordulóján, ülést ne tartson, mert úgy mond, tudomása szerint ezen a napon eddig sem volt sohasem ülés.

Szentiványi után Tisza István gróf egy rövid felszólalásban rögtön megállapította, hogy az indítványozó nyilvánvalóan tévedett, mert a képviselőház 1896. óta több évén keresztül ezen a kegyeletes napon is tartott ülést, amint azt a Ház naplói bizonyítják. Így 1896-ban és 97-ben Szilágyi Dezső elnökléte alatt 1899-1901. években Perczel Dezső, 1902-ben és 1903-

ban pedig épenséggel gróf Apponyi Albert elnökléte alatt.

Ezek a precedensek tehát megnyugtathatták volna az indítványozót és elvtársait, hogy semmiféle sérelem nem esett Kossuth Lajos emlékére, ha halála évfordulóján az említett évekhez hasonlóan ebben az esztendőben is ülést és napirendet tűzött ki a Ház. Mert ami nem volt sérelem 1902-ben és 1903-ban az Apponyi elnöklésével tartott képviselőházi ülésen, az nem lehet kegyeletsértés ma sem. Nem lehet kegyeletsértés csak azért, mert ma nem Apponyi Albert, hanem Beöthy Pál az elnök. Ez tiszta, világos, megdönthetetlen logika.

Szentiványi és társai azonban az adatokkal igazolt meggyőző érvelésre kényelmesen szemet hunynak s álszenteskedő módon kegyeletsértést hangoztatva, ebből is tőkét akarnak kovácsolni a maguk megkopott népszerűségük reparálására. Csak a vak nem látja, hogy silány értékű kortesfogás az egész. Az előre kieszt indítvány is, meg az utána következő szemforgató feljajdulás is. Semmi őszinteség nincs benne. Mert hiszen Szentiványinak, míg a 67-es párton volt, soha nem jutott eszébe, hogy kegyeletsértést emlegessen s fájdalomnak könyeit sirja pusztán csak azért, hogy a Ház a gyásznap évfordulóján is dolgozni akart. Aminthogy valójában a munka nem is sért semmiféle kegyeletet. Hiszen ugyane napon a

társadalom minden rétegének tagjai, gazdák, kereskedők, iparosok, tisztviselők, mind valamennyien dolgoznak, csak épen a képviselőház ne dolgozzon. De tovább menve Rákóczi Ferenc is, Deák, Széchenyi és idősb Andrássy Gyula gróf is nagy és örök emlékü alakjai a magyar nemzet történelmének és haláluk évfordulója napján mindig szokott a Ház ülést tartani, amikor együtt van az országgyűlés. Hát ezzel megsértette talán a nemzet az irántuk tartozó kegyeletet? Nem. Egyáltalán nem. Mert a kegyelet és tisztelet örökkönélő érzése nem szorul ilyen másodrendű külsőségekből álló bizonyítékokra. Bensőleg érezzük ama nagynevű példaképek emlékeit s mutatják szobrok, mauzeumok, hogy a nemzet méltóképp igyekezett mindig a maga halálának irántuk kifejezést adni.

Nyilvánvaló tehát, hogy Szentiványi indítványában megint csak egy kicsinyes gánosvetés rejlik a kormány ellen, hogy ezzel az ellenzéki urak odaállhassanak a kortesasztalokra szemforgató álszenteskedéssel harsogván: Ime a kormány megsértette a nemzeti kegyeletet!

A közvélemény érettebb s önállóan gondolkodó részét azonban az ilyen álszenteskedéssel nem téveszthetik meg egy percre sem azok, akik 1896-tól kezdve 1903-ig maguk sem voltak — szentek.

Szinéziusz utja.

Írta: Karinthy Frigyes.

Santa Mária eltűnt a láthatárról. Szinéziusz, az alkímista és két tanítványa, Yamez Paracelsus pedig a vitorlás bárka kormányadkájára ültek és úgy bámulták a forgó vitorlát. Északnyugatnak fordult a bárka; a nyugati láthatáron halványfehér sáv bukdácsolt a növekvő dagályban: az Új Föld, amit néhány órája látott meg Kolombusz a Santa Maria fedélzetéről.

Szinéziusz legyintett a kezével és rajongó, sötét tekintetét mint valami bűvös, fekete sátrat borította az ifjak fölé.

— Megbántatok, hogy otthagytátok őt és velem jöttetek? — kérdezte aztán szánalommal.

A tanítványok hallgattak.

— Ne féljete! — szólt nekik. — Az Új Földje nem volt méltó mihozzánk. Nem, nem tűrhettük úgy-e, hogy nekik legyen igazuk: a börtön tartóknak. Föld és megint Föld: ostobaság. Új Földnek nevezik majd: én pedig azt mondom nektek, hogy neru találnak ott semmi újat. Aranyat találnak a földben és vörös embereket, akik mégis hozzájuk hasonlatosak. Megismerik beszédjüket és szorgalmas kis hajók indulnak meg Európa partjairól, hogy birtokba vegyék az új természetet. A német pozitivisták Galleisták és fizikusok pedig elégedetten dörzsölik majd a tenyerük: ime a teoria tudománnyá lett, kemény teke a Föld s mi kicsiny

kücacok rajta, akik születünk, hogy együnk a sajtból s aztán porrá legyen mindenünk, amit emberről tudunk: a test. Nem kell — nekik adom. Otthagytam őket. Nekik adom az Új Földet s az egész Földet, mely gömbölyű s körülrárt. Hiszek az én mestereimnek: Aristotelesnek, a derűs bölcsnek, ki a légemű nőkről beszélt — hiszek János evangelistának, aki látta megnyitni az eget, s a Hétszárvu Bárányt is látta — hiszek Albertus Magnusnak s Hermes Trismegistosnak — és hiszek a Messzeségbe, amelynek nem lehet határa, minthogy nincs határa a képzeteknek, mely az ő szülötte.

A tanítványok hallgattak.

— Hát elfelejtettétek? — mondta Szinéziusz alázatosan és szinte könyörögve — elfelejtettétek a stuttgarti éjszakákat? Elfelejtettétek a zöld kohót, aminek fenekén kékeszölden esillogott a Magisztérium? Nem hisztek nekem? Nem hiszitek el, hogy elérjük a Kristályegyet?

Alkonyodott: szent Elm tüze újra fellobogott a viterlacsucokon.

— Itt az elixir — mondta Szinéziusz és felmutatta a fiolát. — Ne irigyeljétek Kolombuszt és társait: ők meghalni mentek az Új Föld porába. Sivó homok várja őket; nappal és éjszabályos változása, míg el nem következik az utolsó nappal és utolsó éjszaka. A mi utunk pedig elvisz minket ezen az Óceánon. Hat hónapig megyünk még s naponta iszunk a bölcsök vizéből. S ekkor hangosabban halljuk majd azt a zenét — s ekkor felkelt a nap, uoljára és

nem nyugszik le többet: s nincs többé alkonyat, ó Paracelsus! S ifjan és hallhatatlan testtel, halhatatlan lélekkel folytatjuk utunkat a légtengeren át: hatszáz évig, ó Yamez, s hatszáz év múlva a Külső Burok nyilik meg előttünk: — ismét hatszáz év és megnyitják a Kristályveg előttünk. Ott beszélünk a szárnyas emberekkel, mert addig megtanulunk beszélni az ő nyelvükön: a szférák nyelvén, mely hangjegyekkel fejezi ki a mély, mély, mély gondolatot. S akkor, ha úgy tetszik, Paracelsus és Yamez, visszafordulhatunk megint: kétszer hat-ház év — és elérjük ismét Palos szigetét és Palos szigetéről bevezünk Lisszabon kikötésébe. Most az ur ezernégyszázkilenevenkettedik évében vagyunk; — akkor kétezerhatszáz és kilenevenet irnak az európai népek. Megváltozott világot találunk, azt elgondolhatjátok, Kolombusz és követői megváltoztatják a világ képét. Tudósok jönnek majd, akik lemérik ama golyó felszínét, melyet ők határolnak vélnék — és minden kicsinyes, lektetlen számítás őket igazolja. Tudósok jönnek, akik megméri a távolságokat és birtokukba veszik a Földet. Mindenki nekik hisz majd, ezer éven át, a tiszta és népszerű Tudománynak, amely olyat állít csak, amit be tud bizonyítani — s olyat hisz el csak, amit szemével lát és fülével hall — mert ezer éven át Szem és Fül lesz a bálvány, ó Paracelsus, s a bálványoknak épen úgy hódolnak ők, mint egykor a perzsák és asszírok hittek a kövek erejében. Mi tudjuk csak, hogy minden bálvány hamisság, mert Isten, a Lényeg,

Befejezték a nemzetiségi vitát.

(A képviselőház ülése.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest március 20.

Tisza István gróf beszédével indult meg a hosszú nemzetiségi vita és Tisza beszédével ért is véget. Ma — mielőtt a Ház tudomásul vette volna a miniszterelnök válaszát a román tárgyalásokról tett interpellációra — két ízben is felszólalt Tisza István gróf, hogy felvilágosításával hozzájáruljon a felmerült kérdések tisztázásához.

Az ellenzék — állítólag a Kossuth-gyász miatt — nem jelent meg a Házban.

(Mevont újságírói igazolvány.)

Beöthy Pál háromnegyed tizenegy órakor megnyitja az ülést. Jelentést tesz a Háznak arról, hogy Persián Adám hírlapírót tegnap az összeférhetetlenségi bizottság üléséről karhatalommal kellett eltávolítani. Mivel ez alkalommal az eltávolított újságíró az elnökséggel szemben tiszteletlenül viselkedett, az elnök tőle újságírói igazolványát megvonta. (Élénk helyeslés.)

Az elnök ezután jelentést tesz a Háznak arról, hogy a képviselőház vendéglőjét segítségben részesíthesse és hogy a kifizetendő segítség-összegnek esetről-esetre való megállapítását bizza a Ház az elnökre.

A Ház ehhez hozzájárult.

Ezután áttér a Ház a nemzetiségi kérdés tárgyalására.

(Nincs titkos paktum.)

Farkas Pál személyes kérdésben szólal föl. Tegnap Esterházy Mihály gróf beszédében hosszasan foglalkozott a szónok a román nemzetiségi kérdésről 1907-ben írott könyvével. Esterházy gróf fejtegetéseivel szemben kijelenti, hogy egy-két lényegtelen adattól eltekintve könyvének minden adatát ma is föntartja.

Vajda Sándor román nemzetiségi képviselő azzal a kijelentéssel kezdi a beszédét, hogy a nemzetiségi párt nemcsak nyíltan, de titkosan sem kötött a kormányval paktumot. A maga részéről inkább azt mondhatná, hogy a kormány és az ellenzék között van valami titkos paktum, mert e nélkül lehetetlen megérteni, hogy mivel és hogyan tudta ide Tisza István gróf becsalogatni az ellenzékét, amely oly határozottan kijelentette, hogy amíg a palotádrók ott lesznek, addig nem fog a Ház tanácskozásaiiban

részvenni. — A tárgyalások kronológiai adatainak felsorolásával igazolja, hogy nem Románia balkáni sikerei idézték elő a kormánynak a románokkal való tárgyalásait. A miniszterelnöknek igaza volt, ha tárgyalt a nemzetiségi párttal. Igaz, hogy 1848-ban, 1869-ben és 1894-ben feloszlatták a román nemzeti pártot, de azért a párt mindig funkcionált tovább és jó is, hogy megvolt mindig a párt, mert például ott, ahol 1848-ban a szervezett román párt vezette az ellenforradalmat, nem fordultak elő olyan véres események, amiket a magyarok hetediziglen sem tudnak a románoknak megbocsátani.

Majd Vázsonyi egyik beszédjéből a következő állítással foglalkozik: oláh szájhősök, e hazug fráterek, mindig teleszájjal bőmbölktek az általános választójogot és most cserben hagyják. Ez annyit jelent, hogy a román nemzeti párt vezetői elárulták a demokráciát. Vázsonyit érti a szó, mert ő fajdemokrata. (Derűtség), de nem érti, hogy a demokrácia elárulását miért veti a románok szemére egy Bethlen gróf, egy Károlyi gróf és egy Esterházy gróf.

Vajda Sándor végül kijelentette, hogy Mihályi határozati javaslatát fogadja el.

(Mangra a román érdekekről.)

Mangra Vazul szólal fel ezután. Beszédében a nemzetiségi kérdés megoldásának szükségességét hangsúlyozta. Majd a miniszterelnökkel folytatott tárgyalásokról beszél és kijelenti, hogyha ezek a tárgyalások most nem vezetnek megegyezéshez, morális eredményük mégis volt. Tisza István gróf olyan sikert ért el, amelyért irigyelhetik elődei közül sokan, akik spanyolfal mögött ugyan, de szintén tárgyaltak a románokkal. Az ellenzéki sajtó maga is elismeri, hogy a miniszterelnök csak olyanokat ígért a románoknak, amiket minden józanul gondolkodó ember helyeselhet és mégis folyton támadja őt a tárgyalások miatt. Azokat a feladatokat, amelyeket ő jelölt meg, méltá nyolja mindenki, aki szolgálatot akar tenni a magyar nemzeti eszmének. A román nép igazi barátainak fel kell ismerniük az ő törekvéseinek őszinteségét és keresniük kell a megegyezést, amely nem késhet soká. Jakabffy határozati javaslatát fogadja el.

A román nemzetiségi képviselők nagy Mangra-gyűléstélét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a nagyváradi püspöki helynök beszéde elől — kivonultak az ülésteremből.

(A miniszterelnök két beszéde.)

Tisza István gróf volt a következő fel-szólaló.

— A vita befejezése előtt — mondta Tisza — néhány megjegyzést akarok tenni. Mihályi Tivadar határozati javaslatát nem fogadom el,

hanem ragaszkodom ahhoz a nemzetiségi politikához, amelyben minden magyar ember pártkülönbség nélkül egyetért. Sajnálom, hogy az utóbbi napokban a képviselőházban zavaró hangok hallatszottak. A vita első stádiumában magas színvonalu és objektív volt, kár, hogy a vége elfajult. Polónyi Géza elmefuttatásai nem fejezhetik ki az ellenzék hangulatát. Olyan testvéries felfogás nyilvánult meg a vitában, amilyent, sajnos, régen nélkülöztünk. A hármasszövetséget is támadták, pedig a nemzetnek eminens érdeke, hogy a szövetséghez tartson. Azok, akik az ellenzéken szellemi súlyal és kompetenciával bírnak, a hármasszövetség mellett vannak.

Tisza két óraker így fejezte be beszédét:

— A kormány mindent el fog követni, hogy a haza minden polgára jól érezze magát ebben az országban.

A munkapárton nagy tapsal kísérték a beszédet, mely után az elnök egyórás szünetet adott.

Szünet után Szász Károly negyed négykor nyitja meg újból az ülést, amelynek első szónoka Coppony Traugott szász nemzetiségi képviselő. Beszéde elején megjegyzi, hogy közte és a hivatalos szász álláspont között ellentétek vannak. Mint délvidéki német szólal fel és kifejti, hogy a népiskolai kérdés miatt nagy elégedetlenség van a németek között.

Melzer Vilmos szász képviselő kijelenti, hogy az erdélyi szászok távol állanak a délvidéki pángermán mozgalmaktól.

Tisza István gróf szólal fel ezután és rámutat arra, hogy az erdélyi szászok helyzete történelmi multjuknál fogva más, mint a többi németeké, sőt az összes polgárokkal szemben is bizonyos előnyös és kiváltságos helyzetük van. Az erdélyvidéki németiség és a magyar intelligencia közt nincs meghasonlás, ha elégületlenség van, azt csak az ebből élő agitátorok szították. A kormány mostani akciója alkalmas lesz az elégedetlenség megszüntetésére. Kéri a szászokat, ne legyenek prokterok a délvidéki svábságnak, a kormány minden sérelmet meg fog vizsgálni és a bajokat megszünteti.

(A vita vége.)

Több szónok nem lévén, az elnök a vitát berekeszti és szünetet rendel el. Szünet után a Ház tudomásul veszi a miniszterelnök válaszát és elfogadja Jakabffy Elemér határozati javaslatát, elveti azonban Mihályi Tivadarét és Giesswein Sándorét.

Dobiecky Sándor előadó ismertetése után a Ház tudomásul veszi a kereskedelmi miniszter jelentését három helyierdekű vasut létesítése tárgyában. Nagy Sándor az 1911. évi zárszámadásokat terjeszti elő, melyet a Ház hozzá-szólás nélkül elfogad. Czifra Kálmán a kér-

megfoghatatlan. De ők hiszik majd a vaskos és kézzelfogható Tudományt, mely a csöcseléknek hizeleg. Es tiszteletére palotákat építenek majd az O-világban s az Új Földön egyaránt: palotákat és masinákat. Mire visszatérünk, masinákat találunk majd, amik a levegőben csapongnak és körülrepülnek a Földet és hirdetik a sarlatán Galilei és Newton kicsiny dicsőségét: kicsiny csodák, amilyeneket e kicsiny Krisztusok zivivelhetek.

Es ekkor, kétezerhatszázkilencvenben, mikor a régi Tudományt javában dicsőíti minden s minden neki hisz csak; — s mikor a mi eljövételünket néhány rejtelmes Góniusz reméli csak remegve: — mi hárman megjelenünk Európa fölött. Megjelenünk és a nyomunkban ujjongás s álmélkodás fakad: hozzuk az új tant, mely romba sülyeszt s a korhadt porba visszadönt minden tákolmányt — mert vénhedt és rut lesz akkor a nehézkes bábjáték, aki golyókat eszelt ki s tekézt velük a végtelen űrben. Hozzuk a hirt: testvérek, felfedeztük az igazi Újvilágot, odaát, a kárpát mögött! Kolumbusz és emberei régen por és hamu lesz már akkor: a kicsinyke Új Föld, amit felfedeztek, vón és kiszikkadt és romokkal népesült — fáradt tudósok hirdetik rekedten s egyre halkabban Newton tanítását, mely a Képzetet börtönbe zárta — elsikasztotta az agyat s utána kiszikkadt az ifju és viruló test. Hozzuk a hirt: testvérek, északnyugaton, az Océán fölött, kicsiny ösvényt találunk, hajónk alig fért keresztül torkolatán —

de ez az ösvény egyenesen kivezet a Térbe és fel, a testtelen emberek országába, akiknek megmondottuk, hogy van ut leszállni a Földre s a fényugár szárnyán már jönnek utánunk s itt lesznek csakhamar — és mi átmegyünk kö-zébük — az ő országukba, ahol nem sárga s kemény az arany, mint amaz Új Földön, amit Kolumbusz adott nektek — ott az arany folyékony és lobog, mint a tűz — s ha itatok belőle, elfelejtitek a Halál nyomasztó kísértetét — s elmulik tőletek a Halál, mint egy ostoba álom, amit megmosolyog a fölébredő Testvérek: Galilei és Kolumbusz hazudott nektek — és hazudtak a tételek — hazudott a praemisza és hazudott a konkluzió — jertek, felfedeztük az Új Utat és elhoztuk a Magisztriumot, amit hosszú századokon át kinevettetek, mintahogy mi kinevettük őt, mikor megállt a kapuk előtt és így szólt: „Eppur si muove...”

Az alkimista előrehajolt: tanítványai hangtalanul fordultak nyugat felé, ahol a Santa Maria eltűnt. Nem látszott már a csücske se vitoráinak. Mérheterlen fájdalom szorította össze a tanítványok szívet. Az alkimista beszélt.

— Esteledik. Paracelsus, édes fiam — fordítsd a kormányt. A csillagok ott reszketnek az égen: a Merkur most bukott fel és szeliden ring a vizek fölött. Nem érzitek? emelkedünk. Higan és egyre könnyebben siklik el alattunk az Océán és észrevétlenül dagad. Csendbe és reszkető lélekkel figyeljétek — mert új vizekre értünk. Csendben és gyönyörbefulló lélekkel figyelje-

tek a szavamra: mert észre sem veszitek s már nem szavakkal beszéltek hozzátok, hanem hangokkal és ti értitek majd e hangokat, mintha szavak volnának. Mindegyre tünedeznek a szavak az én beszédemből, itt-ott bukkan fel még egy-egy — a többi halkan, emelkedik, összefolyik, egyetlen, nyújtott melódiába olvad s a végtelenből messzeségből mély gordonkahangon kíséri új, hideg, ismeretlen zenekar, ezt a melódiát. Most hajoljatok ki óvatosan a korlát fölött s nézzetek magatok alá. A tengerfenék világitani kezd.

A tanítványok elbűvölve hajoltak ki az Océán fölé — és ekkor, kietlen messziségben és mélységben, alattuk, halvány derengés hal-nalodott. Messze, messze, a mélységben, egy óriási város feküdt kéken, ködösen, a vízrétegek alatt. Apró tornyok és bástvák szegték be falait, furcsa színes kupolák, mint a régi, szumir városokat képzeljük. A város fölött villogó színekben óriási fények cikkáztak: innen apróknak látszottak mint a nalak, de voltak akkorák, mint egy-egy ház odalent. Némelyiknek sarkány formájuk volt, mások az iethiosauruszokhoz hasonlítottak, amiknek csontjait a hallei egyetem őrzi. A város szélén magas domb állott és e domb tetején zöld láng lobogott: zöld lángok között kigyótestü alak bujkált: ugyanaz, akit a Santa Maria fülkéjében láttak az elmúlt éccaka. Es sirtak emberfölötti örömlükben.

vények 15. sorsjegyzékét ismerteti, jelentését tudomásul veszik.

Elnök ezután javasolja, hogy a Ház érdemleges ülést legközelebb ne tartson és az elnökségre bizza a következő ülés összehívását, amelynek napirendjén a munkarend megállapítása szerepeljen. Boldog ünnepeket kíván a képviselőknek.

A Ház az elnök javaslatát elfogadja, a képviselők megéleljék az elnököt és ezzel az ülés véget ér.

Ujabb bonyodalmak az autóbusz vizsgálat körül.

(Az ellenőrző bizottság miniszteri szakértőket kér. — Stengl Andor lemondott a megbízatásról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Még igen sok keserű órát szerez a tanácsnak és a törvényhatóságnak az autóbusz vállalat. Könnyű ezt megjósolni, mert az események oly gyorsan, szinte rohanva követik egymást és egyik nagyobb zavart okoz, mint a másik. Még mindenki keserű szájjal gondol vissza a legutóbbi városi közgyűlésen történetekre, az autóbusz felügyelő-bizottság lemondott tagjai és a törvényhatósági bizottság közt keletkezett kontradiktória még mindenkit azzal a szomorú gondolattal kínozza, hogy az autóbusz üzem bajait ez a törvényhatóság sohasem fogja meggyógyíthatni, mert még most sem mondották meg nyíltan, hol van a bajok forrása és ime ma már az ellenőrző bizottság dob súlyos problémát a törvényhatóság elé.

Ma délután Műlek Lajos dr. elnöklésével az 6 lakásán az autóbusz üzem felülvizsgálata kiküldött, de most már „*osonka bizottság*” ülést tartott. Megjelentek: Ring Géza, Nagy Sándor dr., Stengl Andor és Nesnera Aladár. Neuman Adolf báró nincs Aradon, Fényes Dezső pedig, mint azt megirtuk, lemondott. Az elnök felolvasta Fényes hozzáintézett levelét, amely az Aradi Közlönyben megjelent. Nem lehetett mást tenni, minthogy tudomásul vették. Azonban az a meglepetés várt a bizottságra, hogy Stengl Andor szóban bejelentett lemondásával kellett foglalkoznia. Stengl ugyanis bejelentette, hogy ugyanabból az okból, mint Fényes, szintén visszaadja a megbízatást.

Megindult a vita és végül abban egyeztek meg, hogy sem Fényesnek, sem Stenglnek nincs oka a lemondásra és a bizottság el is határozta, hogy mindkettőjüket megkéri, hogy adjanak tagjai a bizottságnak, mert olyan edienst keres, hogy a közgyűlés határolással szemben elégtételül szolgálhat és elfogadható.

A közgyűlés, mint ismeretes, tekintettel arra, hogy Szathmáry János és társai bizalmatlanságot sőt udvariatlanságot láttak abban, hogy a tanács magáévá tette az ellenőrző bizottság kivánságát és Schusztér Osvaldot és Bakonyi Kálmánt ajánlotta a közgyűlésnek ellenőrző szakértőkül, úgy döntött, hogy csak általánosságban mondotta ki a szakértők kiküldésének szükségességét és a személyek megválasztását a tanácsra bízta.

Ezért, mint említettük, az ellenőrző bizottság két tagja Stengl és Fényes nehezteltek meg, mert a szakértőket névszerint ők nevezték meg az ellenőrző bizottság ülésén.

Hogy tehát az 6 lemondásuk ne váljék ezek után szükségessé, az ellenőrző-bizottság ma úgy határozott, hogy túl teszi magát a közgyűlés állásfoglalásán és oly irányu előterjesztést tesz a tanácsnak, amely helybeli szakértő meghívását lehetetlenné teszi és így, a már személyes élű nehézségeket, az érzé-

kenységre okot adó tényeket eltávolítja az utóból. Az elnök azzal a kérelemmel fordul a tanácshoz, hogy irjon fel a kereskedelmi miniszterhez és kérjen tőle egy, esetleg két szakértőt az autóbusz-üzem felülvizsgálására.

Ehhez a megoldáshoz Stengl hozzájárult, de kijelentette, hogy csak az esetre marad meg a bizottságban, ha a miniszter ezt a kérelmet teljesíti is.

Mint ismeretes, ez lett volna a helyes eljárás a lemondott autóbusz felügyelő bizottsági tagok véleménye szerint is. Kérdés, hogy most már ezt elégtételnek tekintik-e és lemondásukat visszavonják? Kérdés, mit szól ehhez majd a tanács, amelynek az volt a felfogása, hogy miniszteri szakértőre abszolúte nincs szükség és végül a legfontosabb kérdés, mit szól majd ehhez a törvényhatóság, aki senkit sem akart megbántani, csak az az óhaja, hogy az autóbusz-üzemről tiszta képet kapjon és most azt látja, hogy a helyzet napról-napra bonyolultabb lesz és nem tudja végrehajtani a maga akaratát, elhatározását.

A vitás Zigomár-kép.

(A film nem fénykép, nem színmű és nem kézirat. — Az aradi törvényszék érdekes elvi döntése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Emlékezetes még az a háborúság, amely másfél év előtt a mozisok közt a híres „Zigomár” filmek miatt indult meg. A „Zigomár” film volt egyike a legelsőeknek, amelyeket készítője, a párisi „Eclair” gyár kizárólagossági joggal adott el a kölcsönzőknek. Ausztria-Magyarország területére a kizárólagossági jogot Rády-Maller G. m. b. H. für Kinematographen und Films wien-i cég szerezte meg, akitől viszont Magyarország területére a kölcsönzési jogot a Projectograph r.-t. budapesti cég vette meg. Egyik budapesti kölcsönzőnek azonban valahogy még is sikerült Berlinben egy Zigomár képet venni s ezt a filmet forgalomba is hozni. Többek között az Uránia mozgóképszínház Koch és Róth aradi cég is megszerezte a képet és előadta. Rády-Maller és a Projectograph ekkor pört indítottak az aradi Uránia ellen szerzői jog bitorlása miatt és lefoglalták a Zigomár-képet.

A pör hosszu ideig húzódott s az Uránia ügyvéde, Sugár Jenő dr. terjedelmes pöriratokban bizonyította, hogy szerzői jog bitorlásáról szó sem lehet, mert a Zigomár képnek nincs egységes tartalma, nem minősíthető irodalmi értékű alkotásnak, de viszont fényképnek sem. A felperesek ezzel szemben hivatkoztak Leon Szazie párisi író hozzájuk intézett levelére, amelyben az író bizonyítja, hogy Zigomár című regényének mozgóképszínházak részére való feldolgozásának kizárólagossági jogát a párisi Eclair-gyárnak adta el. Az aradi törvényszék helyszíni szemlét rendelt el annak megállapítására, hogy a képnek van-e összefüggő meséje és irodalmi értéke. A helyszíni szemle az aradi Urániában egy délután le is folyt, bemutatták a lefoglalt Zigomár képet, amelyet a bíróság tagjai megnéztek.

A pöriratváltás a napokban befejeződött s az aradi törvényszék polgári tanácsa Popa György dr. referálása alapján ma ítéletet hozott az ügyben. A bíróság a keresetet elutasította s felpörösöket kötelezte, hogy az Uránia tulajdonosainak 480 korona pörköltséget fizessen.

Az ítélet indokolása különös érdeklődésre tarthat számot már csak azért is, mert ebben az ügyben vetődött fel először magyar bíróság

előtt az a kérdés, hogy a szerzői jog védelmére alkotott törvény kiterjed-e a filmekre is? Az ítélet indokolása megállapítja, hogy a film nincs felemlítve sem az osztrák-magyar monarchia és Franciaország közt 1866-ban kötött a szerzői jog kölcsönös oltalmazását célzó államszerződésben, sem pedig a szerzői jogról szóló 1884. XVI. t. c.-ben. A bíróságnak tehát azt a kérdést kellett elsősorban eldönteni, hogy pozitív intézkedés hiányában a kinematográfiai felvétel sorozható-e a törvény által védett művek valamelyik fajához?

Rády-Mallerék a pöriratokban a filmet előbb kéziratnak, majd fényképészeti műnek, végül színműnek nevezték. A bíróság megállapította, hogy a film ezek egyikének sem nevezhető. — A Zigomár film — mondja az ítélet indokolása — nem tekinthető a törvény által védett fényképészeti alkotásnak, mert arról a megjelenés naptári éve hiányzik s ez a tény már egymagában megfosztja a törvényes oltalomtól. De erre az esetre már csak azért sem alkalmazható a törvény, mert az a „fényképészeti művek gépi utánkészését” tiltja, már pedig az még a felek közt sem volt vitás, hogy az Uránia filmje az Eclair gyár eredeti gyártmánya volt.

Megállapítja végül az indokolás, hogy színműnek sem tekinthető a Zigomár film és pedig már csak azért sem, mert teljesen hiányzik belőle ezen műfajnak lényeges eleme, nevezetesen valamely erkölcsi törvényt, vagy igazságot érvényre juttató, személyek által ábrázolt reális cselekmény egysége. A Zigomár film — folytatja az indokolás — miután azon tájrészletek, épületek, robogó vonatok is reprodukálva vannak s miután egyes önálló, egymással összefüggésben nem álló, sokszor fantasztikus jelenetekből áll: egyszerű látványosság.

Megemlíti még az ítélet indokolása, hogy külföldön, például Németországban az 1907. évi Gesetz für Urheberrecht már a filmeket is védi, de nálunk erre tételes törvény nincs, a meglevő törvényeket pedig magyarázat útján a fennforgó esetre kiterjeszteni nem lehet. Ezt már csak azért sem lehet megtenni, mert a szerzői jogról szóló törvény a szerzői jog bitorlását egyuttal vétségnek minősíti, már pedig a büntetőtörvény alapelve szerint büntett, vagy vétség csak az lehet, amit a törvény kifejezetten annak minősít.

Mint említettük, az aradi Zigomár ügyben döntött először magyar bíróság afelett a kérdés felett, hogy védi-e a filmet a szerzői jog. Amint látható, az aradi bíróság úgy találta, hogy a film szerzői jog védelmében nem részesülhet. Több mint bizonyos, hogy addig is, míg ezt a jogviszonyt is külön törvény nem fogja rendezni, az aradi bíróság állásfoglalása joggyakorlattá fog válni.

VÁROS ÉS MEGYE.

Fogyasztásiadó terhére engedélyezett tisztviselői illetmények. Mikor az aradi pénzügyigazgatóság megvizsgálta a városi fogyasztási adóhivatal ügykezelését, Kuzman Dénes pénzügyi titkár több kifogást emelt és ezeket egybefoglalva felterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez és azt írta, hogy azért van kevés haszna az államnak a fogyasztási adókból, mert annak terhére sokat von le a város az adminisztrációra. Felsorolta, hogy a törvényhatóság által megszavazott családi pótlékokat, személyi pótlékokat Lócs Rezső tanácsnok és Nagy Kálmán ellenőr tiszteletdíját és Zikó János tükberét. A tanács ezzel szemben szintén felírt a miniszterhez és megokolva a törvényhatóság

eljárását azt kérte, hogy a már a fegyveres adójövedelem terhére kiutalt illetményeket hagyja jóvá. A miniszter ma érkezett leiratával eleget tett a tanács kérelmének, mert mint írja, mindenről előzetes bejelentés folytán tudomása volt, kivéve Zikó János 800 korona lakbérét nem engedélyezi, mert ezt nem jelentették be neki mielőtt a törvényhatóság megsszavazta volna.

Az aradi

Kossuth-gyászünnep.

(Kara Győző emlékbeszéde a Kossuth-asztaltársaságban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Kossuth Lajos halálának évfordulóján, ma az aradi Kossuth asztaltársaság a Porczán-féle vendéglőben ünnepélyt rendezett, a melyen a tagok és vendégek rendkívül nagy számban vettek részt. Az ünnepélyt Nagy Kálmán, az egyesület örökös elnöke nyitotta meg meleg szavakkal. Utána Szendrey Mihály szinigazgató nemes párosszal, nagy hatást kelte szavalt el Abrányi Emil „Kossuth sirján” című költeményét, majd Kara Győző, az aradi főgimnázium tudós tanára emelkedett hangú, rendkívül tartalmas, magasan szárnyaló beszédben méltatta Kossuth egyéniségét. Előbb felsorolta, hogy mit tett Kossuth az országért, bemutatva őt mint politikust, mint pártvezért, mint szónokot, mint zurnalisztát.

— Belefáradt a szemem — mondotta — a sok nézésbe és mégsem tudom levenni Kossuth Lajos varázslatos alakjáról; megbüvölt; s midőn kard villogott kard ellen, midőn ez egy hazának testvérgyermekei ádáz birokra keltek, midőn „Jellasics beütése” elkövetkezett, akkor újra látom őt, amint a bibliai próféták enthüziázmusával „jóslatot mond”, melytől maga is szinte megborzad. „Isten örök törvénye, hogy aki magát elhagyja, az az Isten-től is elhagyatik.” „Örök törvény, hogy aki magán segít, azt az Isten is megsegíti.” „Fegyverre tehát, aki férfit!”

Lesz-e foganatja e felhívásnak? Jaj neked, magyar nemzet, ha nem lesz: mert abban az esetben a te prófétád szórja rád az átkot, ő mondja, hogy: „Ha a magyar ezt nem teszi, akkor oly gyáva, nyomorult nép, melynek neve a világ történelmében ugyanazonossá lesz a szegény s gyalázat névvel; akkor a magyar oly gyáva nyomorult nép, mely megfertőztette ősei szent emlékét, melyre maga az örökkévaló Isten azt fogja mondani: „Bánom, hogy teremtettem!”; akkor a magyar oly istentől elátkozott nép, melytől a levegő meg fogja tagadni életét, melynek kezei alatt a televény buzaföld sivatag homokká fog változni, melynek közelítésekor kiaszik a szomszéd enyhítő forrás... Hiába forduland a vallás malasztjához, neki nem adand az vigasztalást.”

Ne folytasd, ne folytasd te háborgó prófétá! Ne esküdjél az „átok kéréseketlen esküjével a szabadság istenére”, mert ime! a nemzet fegyverre kelt! Kossuth Lajos népe harcba rohan; sikon-hegyen, dombon-völgyben felhangzik a

„Kossuth Lajos azt üzenté” s százezrek a kard markolatához kapnak; győzelmesen leng a Szűz Mária himzetű lobogó, bóbó az ágyu, szurony-erdő meredez az égnek, az égen maga a nap is megáll bámulni e csodát; mind ott vannak egymás mellett a fiu és az édes atyja és

„A Kárpátoktól le az Aldunáig,

Egy bős üvöltés, egy vad zivatar; és a zivatar közepette az én fürkésző szemem ott látja a Nagy-Alföld rónán Kossuth Lajosnak a szabadságtól átszellemült alakját, egyet toppan lábával és légiók kelnek az anyaföld porából.

Hosszas, szünni nem akaró tapsvihár követte Kara lendületes, gyújtó hatású szavait, majd Tumó Lajos egyesületi elnök mondott köszönetet Karának és Szendreynek közreműködésükért.

A programot társasvacsora követte, majd az egyesület évi közgyűlése, melynek során a következő tisztviselőket választották meg: Örökös elnök Nagy Kálmán, elnökök: Tumó Lajos, Keppich Jakab dr., titkárok: Schwartz Zsigmond, Zabb István, pénztárnokok: ifju Müller József, Fränkel József, ügyészek: Bönts Károly dr., Dani Pál dr., ellenőrök: Schaffer József, Varga Kálmán, Zimmermann János, Zöldi Róbert, a számvizsgáló bizottság tagjai: Moskovitz Izidor, Sági Henrik, Kákonnyi Sándor, továbbá harminc tagú választmányt.

Uj vágóhid építése.

(Mellőzött átalakítási tervek. — Az építészeti bizottság állásfoglalása.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Ma tartott ülésében Lős-Ressó tanácsnok elnöklésével egyhangulag úgy döntött az építészeti bizottság, hogy a mai vágóhid átalakítására, egy fillért sem szabad áldozni, hanem a Birkás-dűlői vásártérrel kapcsolatban

uj vágóhidat kell építeni.

Erre azért határozta el magát a bizottság, mert Székely László építésznek, a vágóhidi átalakítási tervek készítőjének, előadása arról győzte meg, hogy a mai telken még ha hétszáz ezer koronát áldozna is a bővítésre, legfeljebb harminc évre kapna egy félig-meddig megfelelő vágóhidat, ami a vágás emelkedésével csakhamar szűknek is bizonyulna. Barkó Ferenc vágóhidi igazgató pedig bebizonyította, hogy azért kell új vágóhid, mert ezt a vasutal kapcsolatba hozva és megfelelő nagy hűtőjében husraktározást berendezve, az élelmezést olcsóbbá lehet tenni, a piacok elzárása alkalmával is olcsóbb húst lehet a közönségnek adni.

Ezek az érvek hatottak, mert egész új perspektívába állítják a vágóhid kérdését, a melyet három szempontból itélnék meg: megéri-e a mai intézet a hétszáz ezer koronás befektetést, ha új vágóhidat épít a város, hol tegye ezt, végre tekintettel a pénzügyi helyzetre, vegye le a napirendről a kérdést és ne bolygassa meg.

Mint említettük az építészeti bizottságnak az a felfogása, hogy új vágóhidat kell építeni, de úgy, hogy mindenekelőtt az a husráadásra segítsen és amellett megfelelően egészségügyi rendeltetésének.

Évek óta van ez a kérdés felszinen. Mikor Székely építész megbízást kapott első ízben az átalakítási és a léghűtőtervek elkészítésére, számításai szerint háromszáz ezer koronába került volna a restauráció. A közgyűlés azonban nem döntött, mert felvetődött az a terv, hogy a mai drága telken nem szabad meghagyni a vágóhidat már azért sem, minthogy a város fejlődését akadályozná, körülötte kórházak és kaszárnyák létesülnek. A drágaság elleni akció folyamán Varjassy Lajos polgármester úgy nyilatkozott a közgyűlésen, hogy a lég-

hűtő megépítését sürgetik a mészárosok és hentesek és ha ez meglesz, akkor olcsóbb is lesz a hús. Ekkor bizták meg Székelyt, hogy a részletes terveket és költségvetéseket készítse el, amelyeket ma mutatott be az építészeti bizottságnak, amelynek ülésén meghívás folytán jelent meg.

Miután elmagyarázta, milyen lenne a vágóhid egy hétszáz ezer koronás átalakítás után, kijelentette, hogy nem javasolja a munkalat végrehajtását, mert az célra nem vezetne

felesleges pénz pazarlást jelentene

és egy teljesen új vágóhid sem kerül sokkal többbe. A mai telek szűk, azt bővíteni nem lehet, már pedig hétszáz ezer koronát beleoltni épületekbe vétek, mikor a tervezett léghűtő oly kicsi lesz, hogy ez csak a mészárosok és hentesek igényét elégíti ki és arról szó sem lehet, hogy esetleg élelmiszerkereskedők is használják.

Rendkívül érdekes beszédben bizonyította be Barkó Ferenc vágóhidi igazgató, hogy az átalakítás mellőzésével miért kell új vágóhid. Eltekintve attól, hogy a vágóhid telke szűk és az átalakítás után is roppant nagy akadályokba ütköznek a forgalom lebonyolítása, azt hangsúlyozta, hogy a vágóhidnak nemcsak az a feladata, hogy egészségügyi intézmény legyen, hanem az élelmezés olcsóbbá tétele is a célja. Ezért a léghűtőt oly arányokban kell létesíteni, hogy ott esetleg egy vállalkozó husráadásra elég helyet kapjon. A város a hatósági husszékkel nem érte el, amit maga elé tűzött, mert ha például állatjárvány van és a vidék és az aradi piac el van zárva, akkor ide élő állat be nem jöhet és a hús megdrágul. Gondoskodnia kell a hatóságnak tehát a husrakadásra lehetőségéről az által, hogy módot ad levágott és a vágóhidi hűtőben raktározható eltartható húsok elszállítására és ezzel pótolja az elzárt hetipiacot, másodsor pedig az új vágóhidat a vasutal egy vágánnyal összekötve lehetővé teszi az állatok vagonokban történő szállítását, levágását és

megveti alapját a husrakadás üzletnek is.

Élénk helyesléssel fogadta a bizottság az igazgató érveit, amelyeket magáévá tett Soós Jenő hatósági főállatorvos is.

Építészeti szempontok és a telek értékének mérlegelése mellett az új vágóhid szükségességét hangoztatták Nachtnébel Ödön főmérnök, Tabakovits Emil, Green Nándor főkapitány, Bogván Károly bizottsági tagok.

Egyhangú határozatként állapította az elnök, hogy a bizottság az átalakítási tervet nem is tárgyalja, azok felett napirendre és azt javasolja a közgyűlésnek, hogy mondd ki egy új vágóhid építését. A helyre nézve is egyhangulag történt döntés, miután már a vásártér kijelölése szükségessé teszi, hogy vágóhid is a Birkás-dűlőben legyen, amelyet város úgy köt össze a vasutal, hogy a Sörház utcán át a lóvasuti vágányt folytatja. Az építés fedezésére szolgálnak a vágási díjak, amelyek normális forgalom mellett is elég nagy összegre rugnak.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámjai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — 181
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — 181
Nyomda	— — — — 181

A kettészelt gőzös halottai.

(Felszínre hozták a roncsokat. — Huszonegy utas eltűnt. — Vád a torpedó parancsnoka ellen.)

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, március 20.

Az Aradi Közlöny már mai számában kimerítő és részletes tudósítást adott arról a borzalmas katasztrófáról, amely Velencében történt. Az olasz torpedónaszád és személyszállító kis gőzös összeütközésének minden részletét kimerítette tudósítónknak késő éjszaka érkező telefonjelentése. A gyors és másokat megelőző értesüléshez ma már csak a mentési munkálatokról és az áldozatok agnoszkálásáról adhatunk újat.

A Velencéből érkező jelentésekből az tűnik ki, hogy még mindig bizonytalan az áldozatok száma, nem lehet tudni: kik és hányan pusztultak el. A vaporetto roncsát ugyan kiemelték, de abból a laguna áramlása kettő kivételével kisodorta a halottakat. Annyi azonban bizonyos, hogy a katasztrófa magyar áldozata nincs.

Tudósítónk ezeket jelenti telefonon a Velencéből érkezett újabb hírekről:

Szemtanuk a katasztrófáról.

A katasztrófa a St. Heléna közelében történt, két háromszáz méternyire a hasonló nevű szigettől. A gőzsónak hat másodperc alatt elsüllyedt. A matrózok azonnal a vízbe ugrottak, hogy a hajótörtek segítségére siessenek. Ott járt a szerencsétlenség helyéhez közel a Heléna nevű gőzös és ennek is sok matróza és utasa a tengerbe ugrott, hogy segítsen a hullámokkal küzdőkön. A szerencsétlenség helyén egymás hegyén-hátán voltak a földoklók, akik segítségért kiáltottak. Jajveszékélésük egyre esendesebb lett, míg végül lassanként eltűntek a hullámokban. A mentés nagyon nehéz volt, sőt majdnem lehetetlen, mert a földoklók görcsösen kapaszkodtak megmentőikbe és őket is magukkal rántották a mélységbe. A katasztrófáról azonnal tudomást szereztek a közelben veszteglő torpedónaszádok és hadihajók is s rögtön vízrebocsájtották mentőcsónakjaikat. De minden fáradozás hiábavalónak látszott, az utasok csaknem valamennyien elpusztultak. A halottak között van Bossi olasz hajóhadnagy is, aki a katasztrófa első perceiben menteni próbált. Uszva akarta kimenteni a gőzsónak egy fuldokló utasát, ez azonban görcsösen átrölt és magával rántotta a hullámsírba.

A Lidón közvetlenül a katasztrófa után nagy tömeg gyűlt össze és nézte a mentési munkáját. Megjelent

St. Heléna lelkésze is, imádkozott a parton, két haldoklót, akik kimentettek, feloldozott és föladta nekik az utolsó kenetet.

Egy Jacussi nevű menekült így mondta el, hogy a katasztrófa miképen történt:

— A torpedónaszád, amely nagy gyorsasággal közeledett felénk, valósággal rántott a gőzökre és léket ütött a fedélzet hátsó baloldali részére, ahol a fülkék bejárata van. Én magam a torpedónaszádra akartam vele menekülni, de a gyereket a vízbe ugrottam, elmerült és nem is bukkant fel újra.

A torpedónaszád és a gőzbárkák egész szörnyűséggel világították meg a tengert, a szerencsétlenül járt embereket hessen kibalászni.

A megmenekültek.

A reggeli lapok irtózatos részleteket beszélnek a katasztrófáról. Az elsüllyedt 7. számú gőzös után közvetlenül haladt a 8. számú. Mikor az utóbbinak kormányosa észrevette a rettentő katasztrófát, a parancsnoki hidról a vízbe ugrott és két embert ki is mentett, akiket a torpedónaszád tutajára vittek. Sikertől még egy urat és egy hölgyet megmenteni, ezeket a Francesco Ferruccio nevű hajóra vitték. Egy fiatal francia nő, akit szintén megmentettek, a mentőcsónakban fekszik és sirógörcsöket kapott és hirtelen megőrült. Két gyermeke az ő szemelátára tűnt el a hullámokban. Scardidi matróz négy embert megmentett, Buffini tüzoltó szintén több embert kimentett a hullámokból.

A megmentettek közt van Orescice Fausto dr. és egy Scorpa nevű ur, továbbá Facciu, a 71. gyalogezred hadnagya, az Excelsior szálló igazgatója és mások. Többen közülük már tul vannak az életveszélyen, de sokak állapota még aggasztó. Két fiatalember, akik a Buon Vecchia szállóban laktak, továbbá Emil Proche Budapestről, Neumann Gusztáv és Holz Károly Berlinből uszással menekültek meg. Tosi József gépész és Fredián Virgil fűtő szintén megmenekültek. Az összeütközés után vízbe ugrottak és mindaddig felszínen tartották magukat, míg ki nem mentették őket. Egy szemtanu azt beszéli, hogy az elsüllyedt hajó kéményéből a katasztrófa után hosszú lángnyelv csapott föl és

mikor a szemtanu bárkája a helyszínére ért, mintegy ötven embert láttak küzdődni a hullámokban.

Két leányt hoztak a bárka födélzetére, akik közül egyik erősen jajveszékelt, mert vőlegénye a tengerbe vészett.

Letartóztatták a torpedó parancsnokát.

Természetesen energikusan nyomoznak abban az irányban, hogy a borzasztó katasztrófaért kit terhel a felelősség. Ennek során megállapították, hogy a torpedónaszád lassan haladt, mert egy uszályhajót és egy nagy tutajt kellett vontatnia, míg a szerencsétlenül járt vaporetto sokkal könnyebben mozgott. Ugy látszik, hogy a vaporetto kapitánya közvetlenül a torpedónaszád előtt meg akart fordulni és közben tulságosan közel ért a torpedónaszádnak. Ennek következtében megtörtént az összeütközés. A vaporetto olyan rohamosan sülyedt, hogy az utasok, kiknek a legnagyobb része lenn volt a kabinokban, nem menekülhettek.

A vizsgálat eddigi adatai és a megmentettek elbeszélései alapján meglehetősen bizonyosnak tekinthető, hogy

a vaporetto kapitánya volt az oka a katasztrófának.

Egész Velencében óriási az izgatottság.

Camillo Paganini fregatt-hadnagyot, a torpedónaszád kapitányát letartóztatták és hadi törvényszék elé fogják állítani. Őt teszik felelőssé a katasztrófaért, bár általános a nézet, hogy ezt Padovaninak, a gőzös kapitányának vigyázatlansága okozta.

Az elsüllyedt hajóroncs.

A mentési munkálatokat egész éjjel fény-szórók segítségével folytatták. Megtettek minden előkészületeket a hajóroncs kiemelésére. Csak ennek a megtörténte után lehet majd egész nagyságban áttekinteni a katasztrófát. A katasztrófa előtt nagyon hűvös és szeles idő volt és így az utasok legnagyobb része a ka-

binokban tartózkodott, melyek az összeütközés után azonnal megteltek vízzel. A szerencsétlenek nem is gondolhattak a menekülésre.

A tengernagy rendeletére egész éjjel buvárok dolgoztak a katasztrófa helyén. Reggel félhat órakor végre

ráakadtak az elsüllyedt hajóra, melyben hullák vannak.

Az eddigi megállapítások szerint a halottak száma ötvennyolc, de az se lehetetlen, hogy többen elpusztultak. A katasztrófa helyén egész sereg gőzöst koncentráltak. Ott van a Hohenzollern német császári yacht, a Goeben német páncélos cirkáló és az osztrák-magyar haditengerészet szerhajója, a Titán. A hajó legénysége az olasz segítőhajókkal együtt egész éjszaka folytatta a mentési munkálatokat, de élve senkit sem tudtak kimenteni. Reggel négy órakor még öt holttestet találtak, köztük van Otto János berlini ember és neje, akinél S. M. Drake névre (valószínűleg angol nő) szóló levélborítékot találtak. A városban mély gyász uralkodik a borzasztó katasztrófa miatt. A színházban lemondották az előadásokat. Számos mulatóhelyet és vendéglőt bezártak. A német hajók tiszteletére tervezett fogadások elmaradtak.

A velencei hatóságok emberei egyelőre végigjárnak a szállodákat és így tudják meg, hogy hány idegen van a halottak között. Az áldozatok között van egy jól ismert velencei vállalkozó, Samassa Angeló.

A haditengerészet és az arzenál buvárai többször lemerültek és megállapították, hogy még van holttest az elsüllyedt gőzös fedélzetén.

A roncsokra láncokat erősítettek és remélik, hogy a gőzöst még ma kiemelik a tengerből. A Szent Márk-téren és a Canale Grande mentén óriási néptömeg áll és lázas izgalommal figyeli a mentőmunkát. A szerencsétlenség helyét az olasz hadihajók gőzbárkaival körülfogták, hogy a gondolák és motorcsónakok ne zavarják a mentőmunkálatokat. Remélik, hogy még ma ki lehet emelni az elsüllyedt gőzsónakot és kiszabadítják a kajütökből a szerencsétlenül jártak holttestét.

Az arzenál buvárhajói szintén a szerencsétlenség helyén vannak; több darut is oda szállítottak. Az összeütközés a vaporettot a szó szoros értelmében valósággal ketté szelte. Az a része, amelyben a kazán, a gépház és a kajütök voltak, elsüllyedt és körülbelül husz méternyire van a tenger alatt. A mentés nehéz, mert az elsüllyedt rész egész belefurdott a homokba. A mentési munkáját a szindakó, a prefektus és a kikötő parancsnoka vezeti.

Fölsimert halottak.

Az első napra csak tíz holttest személyazonosságát sikerült megállapítani. Ezek közül kettő angol, egy berlini. Az egyik halottban Mercsinszky boroszlói orosz konzulra ismeretek. A könnyű sebesülteket a legközelebbi szállodákba vitték, hol az első segítségben részesítették őket.

A megmentettek közt van Ambrosini aszszony Bariból, aki férjével nászuton volt. A fiatal férj eltűnt és eddig a holtteste sem került elő. A katasztrófa halottainak száma meghaladja az ötvenet. A legutóbbi napokban igen nagy volt az idegenforgalom Velencében, mert vasárnapra idevárják Viktor Emánuel királyt, a német császár is ideérkezik és így valószínűleg sok idegen van a katasztrófa áldozatai között. Attól félnek, hogy az áldozatok száma az ötvenet is meghaladja. A sebesültek állapota aggasztó.

Ma délutánig

huszonnégy holttestet huztak ki a vizből, huszonegy utas még hiányzik.

A hajó még mindig husz méternyire van leásva a laguna iszapjába. A holttestek közül eddig a következőket sikerült agnoszkálni:

Bossi milanói tengerészhadnagy,
Morosini nászutas házaspár,
Samassa Angelo velencei kereskedő,
Több velencei lakos,
Az elsüllyedt gőzös kapitánya,
Két olasz tiszt.

Ezek az olaszok. A halottak közül a következő külföldieket ismerték fel:

Albig Ottó hatvan éves berlini mechanikust, kit elsinte magyarnak tartottak, mert zsebében egy budapesti levelet találtak,
Ottó János berlini lakost,
Mersinzy boroszlói orosz alkonzult,
Drake nevű két angol hölgyet,

Egy amerikai urat két gyermekével, kinek a feleségét sikerült megmenteni. Rajta kívül három német utast mentettek meg.

Kiemelték a vaporetto.

Ma estére az elsüllyedt hajót sikerült kiemelni. Az első kísérlet teljesen sikertelenül végződött, végre nagynehezen öt óra felé sikerült a gőzöst a víz felszínére emelni. A mentőexpedíció buvárjai behatoltak a vaporetto kabinjaiba, de ott

csak két holttestet találtak.

Ez a körülmény reményt nyújt arra nézve, hogy a szerencsétlenség nem oly nagy, mint azt eleinte hitték. Másrészt azonban azt hangoztatják, hogy azon a helyen, ahol a katasztrófa történt, a tenger nagy és erős áramlású és

a viz a holttesteket nagyrészt elsodorta.

Erre enged következtetni az a körülmény, hogy a laguna különböző részein ruhadarabokat találtak. Késő este három újabb áldozatot agnoszkáltak: egy nyolevnan éves *Ambrosi* nevű velencei aggastyánt és egy nászutas párt, kik tegnap érkeztek Velencébe és a Lidóra kirándulást tettek.

Egy *Buschel* nevű berlini házaspár szintén tegnap érkezett Velencébe és ma folytatni akarta útját Triesztbe. A kis gőzösen kirándulást tettek és *Buschel*nek sikerült szerencsésen megmenekülni; egész éjjel kereste feleségét, de hiába. Az asszony a tengerbe veszett. Az elsüllyedt hajóhoz közel tartózkodó osztrák-magyar tehergőzöst a tengeri arzenálba vitték. Azon a csónakon, amely a gőzöst kísérte jelen volt *Carelli* admirális, *Velence* parancsnoka és a hatóság több tagja.

Megmenekültek, vagy elvesztek?

A katasztrófa áldozatairól sok az ellentétes hír. Így az egyik jelentés szerint a holttestek között találtak *Padovani* kapitányt, a gőzös fűtőjét, továbbá a velencei orosz konzult, a breslauer orosz alkonzult és a vaporetto négy emberét. A torpedó személyzete azt vallja, hogy a katasztrófát a gőzös kapitányi okozta, ki nem változtatta meg a hajó irányát, holott a torpedóról jeleket is adtak a veszély pillanatában. — Másik hír arról szól, hogy a hajó kormányosát, *Padovani*t, kit a szerencsétlenség egyik okozójának tartanak, még mindig nem találtak meg. Azt hiszik róla, hogy sikerült megmenekülnie és megszökött.

Propator velencei orosz konzul, kiről azt tartották, hogy a breslauer orosz vicekonzullal együtt az áldozatok között van, él. Tegnap egész nap nem is hagyta el velencei lakását.

Ma Velencében az összes üzletek zárva voltak, holnap a községi tanács ülést tart, hogy a város gyászára vonatkozó intézkedéseket megtegyék. Azokat az idegen áldozatokat, kiket nem visznek haza, a község költségén ünnepélyesen temetik el. Holnap az áldozatok lelki fűdvéért istentisztelet lesz. *Velence* képviselője, *Luzzatti* a hirneves volt miniszterelnök, ma táviratot intézett az olasz kamara elnökéhez, amelyben sürgős interpellációt jelentett be. Interpellációjában kérdést szándékszik intézni a tengerészeti miniszterhez, hogy mily intézkedéseket kíván a tengeri hatóság megtenni a lagunai közlekedés biztonsága érdekében.

Nincs magyar áldozat.

A velencei hajókatasztrófa borzalmai Budapesten is nagy riadalmat okoztak. Jelenleg igen sok budapesti tartózkodik lent a Lidón és így érhető, hogy ezek hozzátartozói a legkínosabb bizonytalanságban várják a Velencéből érkező híreket. Az első jelentések különben is hiányosak és kuszák voltak, senki sem tudott biztosat. Voltak-e budapestiek a hajón, vagy nem, azt nem sikerült az első órákban megállapítani. A menetjegy-irodában igen sokan váltottak jegyet a Lidóra és így a Menetjegy-irodát valóságos megostromolták kérdésekkel. Egyik jelentés szerint két budapesti utas volt a hajón. *Albig Ottó* és *Proche Emil*.

Albig a Velencéből érkezett jelentés szerint a tengerbe fulladt, *Proche* azonban megmenekült. A rendőrségi bejelentőhivatal szerint azonban sem *Albig Ottó*, sem *Proche Emil* nevű ember nem lakik és sohasem lakott Budapesten. Nyilvánvaló tehát, hogy a két nevet csak téves jelentés deklarálta magyaroknak.

Ejjel különben Velencéből is azt jelentik, hogy a katasztrófa áldozatai között *nincs egyetlen magyar sem*.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Este fél 7-kor és 9 órakor *Psilander Waldemár* vendégfelléptével *Dalborg báró fogadása*, kinemaskedcs; előtte *Festenberg gróf*, vigjáték. (Bérletszünet, felemelt helyárak.)

Vasárnap: Délután: *Tökéletes asszony*, operette. Este: *Szigligeti* százéves születése évfordulójára *Krenner Miklós dr.* előadása és *Nagyapó, énekes* vigjáték. (B. bérlet.)

Hétfő: *Nagyapó, énekes* vigjáték. (C. bérlet.)

Kedd: Az ezredes, vigjáték. Bemutató előadás. (A bérlet.)

Szerda: Délután: *Aladár nem számár*, énekes játék. Este: *Az ezredes*, vigjáték. (B. bérlet.)

Csütörtök: *Aranyeső*, operette. *Szojyer Ilonka* vendégfelléptével. (C. bérlet.)

Péntek: *Katonadolog*, operette. *Szojyer Ilonka* vendégfelléptével. (A. bérlet.)

Szombat: *Kis király*, operette. *Szojyer Ilonka* vendégfelléptével. (B. bérlet.)

Vasárnap: Délután: *Luxemburg grófja*, operette. Este: *Piros bugyelláris*, népszínmű. *Szojyer Ilonka* vendégfelléptével. (C. bérlet.)

Munkácsy-kiállítás Aradon?

— Száz festmény a kulturpalotában. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Arad város tanácsa nagyszerű kulturális lépésre határozza el magát holnap délelőtt tartandó ülésén. Akciót indít, hogy *Munkácsy Mihálynak*, a leghíresebb magyar festőművésznek, a világhírű művész-zseninek száz festménye rövid időre bekerüljön az aradi kulturpalotába.

Budapesten, a Nagymező-utcában lévő *Ernst*-muzeumban két nap óta látható a *Munkácsy-kiállítás*. Az *Ernst*-muzeum nemes gondolkodású megalapítója, *Ernst Lajos* műgyűjtő részben a tulajdonában volt *Munkácsy*-képekből, részben a mások áldozatkészségéből összehordatott muzeumba 100 *Munkácsy*-festményt, amelyet ingyen bocsátott át a publikumnak megtekintésre.

Arad város tanácsa átérve azt, hogy az ilyen kiállítás népművelési szempontból milyen

megbecsülhetetlen jelentőséggel bír, holnap ülésén elhatározza: lépéseket tesz a *Munkácsy-kiállítás* Aradra hozatala érdekében. A csodás pályafutású művészt Aradhoz különösen jelentős szálak fűzik és így kétszeresen fontos, hogy az ilyen ritka alkalmat a város vezetősége sikerrel használja ki a tiszta művészet széleskörű terjesztésére. A tanács vagy átiratban, vagy pedig a kulturtanácsos útján föl fogja kérni *Ernst Lajost* s *Lázár Bélát*, az *Ernst*-muzeum titkárát, hogy bármilyen rövid időre is, de engedjék át Aradnak a legnagyobb magyar művész el nem muló értékű alkotásainak nagyszerű tömegét. Nem valószínű, hogy a tanács szép törekvését siker követi.

Psilander Waldemár a színházban.

Mangold Béla Kolos a kiváló ruhaesztétikus és divatja megírta, hogy *Psilander Waldemár* frakkja a legjobb szabású frakkok egyike, a mely pompásan simul egy vakító fehérségű mellényre, melyet alulról fölfelé tizenöt centiméterre, felülről lefelé öt centiméterre három gomb diszit. A frakkhoz fehér inget, ehhez fehér nyakkendőt, ez alatt 42 centiméteres szintén fehér gallért hord. A frakk alatt a lábszárakat feketé: nadrág borítja, zsinor sujtással. Ebben a toalettnben van elhelyezve *Psilander Waldemár* porhüvely, amelyik pontosan 182 centiméter magas. Körülbelül harminchét éves és száz meg százezer nőnek imába foglalt ideálja. Ez a híres frakkos ember, akit évek óta ismerünk a mozivásznonról, ma este eleven valóságként jelent meg az aradi színpadon, hogy kettőezer korona honoráriumért megcsodáltassa magát és eljátsza saját szerzeményű *Dalborg báróját*. Az isteni *Waldemár* a világ egyik legnagyobb pozőrje, akihez fogható eddig még sohasem láttunk. *Waldemár* olyan rossz színész, mint minden rossz színész és olyan hódító színpadi jelenség, mint volt *Ráthonyi Ákos* vagy *Császár Imre*. De pozórnek a legelső minden színpadon szereplő hollandi között. *Psilander* beállítja a vállait, amikkel *Johusont*, a híres boxolót is lefőzhetné szélesség dolgában, és miután ebbe az imponáló pózba beállította formás vállait, nincs az a földi hatalom, ami ezeket normális helyzetükbe visszazökkenthetné. *Psilander* minden mozdulata oritmetikus pontossággal ki van számítva, és ezekkel a fogásokkal meg is fogja a publikumot. *Psilander*nek ma este legalább ezer nőimádója ült a nézőtérén és ennek az imádó tömegnek mindegy volt, hogy pezsgőt iszik-e *Waldemár*, vagy kőhög? Ők izgultak és lelkesedtek. *Waldemár* isteni volt, *Waldemár* csodálatos, egyetlen, bűbajos, enni való. Ők extázisba estek, mikor *Psilander* pesti jásszkiszólásokkal traktálta a partnerét, Ők a menyországban képzeltek magukat, mikor *Psilander* brutális akcentussal énekelt egy magyar nótát, és Ők szívesen tapostatták volna el magukat attól a konflis lőtől, amelyik nem akart *Psilander* nyolevankét kilójával a színpadra robogni.

A tömegőrület tiszteletreméltó, de a kritikus tollának még sem parancsol. Tehát megállapíthatjuk, hogy *Psilander* nagyon rossz színész, jóképű ember és kitűnő ruhái vannak. A *Dalborg báró fogadása* című darab a legnagyobb kis ostobaság, amit szkecs elnevezés alatt eddig produkáltak, de viszont nobilison kijelentjük azt is, hogy a mi tiszteletteljes véleményünk nem fogja befolyásolni a publikumot és holnap megint imádni fogják *Waldemárt*, az egyetlen, a cukrost, a drágát, akinek tényleg gyönyörű frakkot csinált a szabója. *H. G.*

* *Sárga Liliom*, *Biró Lajos* kiváló színműve *Patné* felvételében kedden kerül bemutatásra az *Uránia*ban.

* A színház jelentései. Vasárnap déltán: Tökéletes asszony. Alig volt operette ez idényben, amelynek oly nagy sikere lett volna, mint Lehar Tökéletes asszonyának. Epen erre való tekintettel, a kitűnő operette vasárnap délután is színre kerül.

A Szigligeti-ünnep vasárnap este lesz a színházban, méltó fényvel, ünneppel a nagy magyar író emlékeztetéséhez. Az ünnepi beszédet Kronner Miklós főreáliskolai tanár tartja, aki ismertetni fogja Szigligeti munkásságát. Ez estén Szigligeti egyik legszebb énekes vigjátéka, a Nagypó, vagy A kicsapott diákok kerül színre, amelyben a társulat elsőrangú erői játszanak.

Az ezredes, Herczeg Ferenc legújabb vigjátéka lesz az aradi színház legközelebbi bemutatója. A közönség a Herczeg-bemutatót hátrózt és nagy érdeklődéssel várja, mert szinte egészen bizonyos, hogy Herczeg Ferencnek ez a darabja is, amiként a többiek, nagy és jelentős sikert fog aratni.

Jón Szoyor. A jövő színházi hétnek kétségkívül legérdekesebb eseménye Szoyor Ilonkának, a Népopera-primadonnájának vendégszereplése lesz. Szoyor Ilonka csütörtökön kezd meg négynapos vendégszereplését a parádés szerepeiben lép fel: az Aranyos, Kis király, Katonadolog és a Piros bugyelláris fő női szerepeit játssza el. A Szoyor estákra vasárnap reggeltől lehet jegyet váltani a színházi pénzárnál.

* Humoros est az Urániában. A katonazenekar hangjait is tulharsogó kacaj, a nézőtér telve vidámsággal és jókedvvel, taps és lelkesedés jellemezték a tegnapi bemutatót. A Kikapós patikáros bohózat ötletes furlangjai, az öpökké vidám Prince mókái, a vizsás helyzetek egész légiói szinte felülvillanyozták a közönség kedélyét és úgy látszott, hogy a közönség értékes drámai művek között pihentetőül szívesen lát ilyen apró bolondságokat. A jókedvet fokozta az Apa és fia című francia vigjáték és ebben igazán jól mulatott a két Mayer szerelmi kalandjain, az apa elszereit fia menyasszonyát, a fiu az apa gazdasszonyára vetette szemét s végül van két boldog házasság. A műsoron szerepel még a Hozomány, a Nagyigényű koldus, Pupák féltékeny című humoros revü, melyek mindegyike a maga ötletességével és helyzetkomikumával vidám és derűs perceket szerzett a közönségnek. A pompás műsor ma utoljára kerül vetítésre, de a nagy érdeklődésre való tekintettel legközelebb ismét egy ilyen humoros műsor fogja a közönséget szórakoztatni. 5

* Psilander az Apollóban. Ezt a cím kétféle értelemben tessék venni, Psilander az Apolló vásznán játsza el egyik legújabb, nagyszerű szerepét „Az ördög cimborája”-ban s az élő, az elegáns Psilander megjelenik a nézőtérre, hogy megnézzék az alakítását. Psilander ugyanis külföldi turnéja alatt minden nagyobb mozgósínházat megtekint, hogy a kinematográfia körüli tapasztalatait tökéletesítse. Az Apolló-színház direkcioja ennek tudatában meginvitálta az Aradon időző világhírű moziszenészt, aki kijelentette, hogy ha csak nem lesz nagyon fáradt, egy szombaton valamelyik előadásán elmegy az Apollóba. Annál is inkább, mert az egyik legjobb alakítását mutatja be most az Apolló s Psilander, mint elárulta, kíváncsi arra, hogy a mozikközönségre milyen hatással van az ő játéka. A Psilander-láz különben még fokozta azt az érdeklődést, amely egyáltalában kísérni szokta a Psilander-képek bemutatását s így óriási volt az érdeklődés az Apolló mai premierje iránt. Minden előadásra zsufolóság megtelt a nézőtér. Előreláthatólag szombaton feletté nagy lesz az érdeklődés s így az igazgatóság ezuton kéri a közönséget, hogy mindenki előadás előtt váltsa meg a jegyét, hogy a tolongást elkerülhessék. Az első előadás délután 5 órakor kezdődik. 3

* Egész könyvtárakat és egyes könyveket, régi iratokat, híres írók és államférfiak levelezését és kéziratait, eredeti festményeket, egész bélyeggyűjteményeket jó áron, készpénzért vásárolok. Ugyszintén veszek régi levelezéseket 1835—1875-iki évekből, főképen pedig magyar bélyegeket 1871—72-ből, osztrákokat 1850—1858-iki időkből. Az irodalom és tudományosság minden ága üzletben gazdag választékban található, könyvtárak berendezését

jutányosan szállítom, sőt elfogyott kiadásu művek is kaphatók üzletben. Kivánatra árjegyzéket küldök. Ajánlatokra azonnal válaszolok, rendeléseket fordulólág intézem el. Kerpel Izsó könyvkereskedése és antikváriuma Aradon. 411

Miniszterek a Rochette botrányban.

(Caillaux és Monis vallomása a vizsgálóbizottság előtt. — Kompromittáló adatok.)

Távirati tudósítás.

Páris, március 20.

Gaston Calmettet ma helyezték végső pihenőjére a Batignolles-temetőben. Am hiába halt meg a kiméletlen leleplező: kiszemelt embere, Caillaux pénzügyminiszter megbukott. Őt is, Monis tengerészeti minisztert is elsodorták a leleplezések: a Rochette-ügy hullámai.

A Rochette-ügy megvizsgálására kiküldött bizottság ma kihallgatta a két minisztert, Monist és Caillauxt. Először Monist hallgatták meg, aki vallomásában elmondta, hogy

Caillaux 1911. március elején értesítette őt, hogy szívesen eleget tesz az ügyvéd kérésének, aki a Rochette-afférban halasztást kért.

Caillaux hozzátette ehhez, hogy az ügyvéd, ha nem adják meg a halasztást, védőbeszédében olyan emissziókra fog utalni, amelyek romlásba döntik a francia betevőket s amelyekben nem indult meg a vizsgálat soha. Itt tehát politikai érdekek forognak kockán.

— Fabre államügyész — folytatta Monis vallomását — az én kérelmemre kijelentette, hogy a bizottság semmiesetre se fogja a törvényes eljárást befolyásolni, de a közvélemény a halasztást rosszul értelmezné. Én megkértem az államügyészt, hogy tudja meg a felelősségi törvényszék elnökének a véleményét, de presszióról szó sem volt. Fabre visszatért és közölte velem, hogy az elnök véleménye szerint a halasztást meg lehet adni. Az ügyről többet nem hallottam, Caillauxval sem beszéltem róla. Alkalmam volt Brianddal is beszélni Fabre leveléről, de Briand kitérő választ adott.

Jaures, a bizottság elnöke rámutat arra az energiára, amelylyel Rochette ügyéde a halasztást sürgette és felteszi a kérdést, hogy

a halasztásnak nem volt-e célja, hogy megkönnyítse Rochette operációinak folytatását.

Monis erre azt a választ adta, hogy az ügyet csak felületesen ismeri. Caillaux kihallgatása következett ezután.

— Emlékszem még azokra a lépésekre — mondotta — amelyeket nálam tettek avégből, hogy a kormány ellene van-e a Rochette-affér halasztásának. Rochette ügyvéde arra kért, közöljem vele, mi a kívánságom ebben a kérdésben. Azok az utalások, amelyeket az ügyvéd bizonyos emisszióra vonatkozólag tett, a köztem és Monis között lefolyt beszélgetésnek csak mellékkörülményeit teszik, erről többet nem is beszélünk. Barthou nekem később bizonyos presszióról beszélt, melyet állítólag Monis gyakorolt volna. Fabre azt mondta nekem, hogy a halasztás nem bir jelentőséggel és kijelentette, hogy mindent magára vesz.

Caillaux vallomása után a bizottságnak még egy tagja szólalt fel. Állítólag, mikor Caillaux bejelentette vallomását, odalépett hozzá a bizottság egyik tagja, Delahaye képviselő, megkérte a pénzügyminiszter kezét és így

— Világos, hogy ön ellen nem forog fenn semmi.

Delahayet egy hírlapíró megkérdezte, igaz-e, hogy ezt a kijelentést tette Caillauxhoz. A képviselő a kérdésre így válaszolt:

— Caillaux vallomása nem változtatta meg az ügyről alkotott véleményemet. De nem utasíthattam vissza Caillaux kezét, hiszen gyászban van.

A vizsgálat eddig is sulyosan kompromittálja a két minisztert és még más politikusokat is, azonban a további fejleményektől még nagyobb botrányokat várnak. Annyi bizonyos, hogy a Rochette ügybe igen sokan belekeveredtek a francia politikai élet szereplői közül.

Véres utcai harcok

Calmette temetésén.

(Royalisták tüntetése. — Rendőrtettek a tömeg ellen).

Távirati tudósítás.

Páris, március 20.

A St. Francois Xavier templomból ma délben temették Gaston Calmettet, a Figaro megölt főszerkesztőjét. A temetésen a tudományos és közélet számos jelentős képviselője részt vett, az elhunyt barátain kívül óriási közönség gyűlt egybe. A halottas kocsin rendkívül sok koszoru volt, a szerkesztőségek, színházak, politikai egyesületek és a Figaro koszorui egészen elborították a kocsit. Amerre a temetési menet elvonult, az utcán nagy közönség állott sorfalat; de incidens nem történt.

A véres tüntetésről ezeket az újabb részleteket jelentik:

Calmette temetése úgy a templomban, mint a temetőben teljes méltósággal és rendben folyt le. A temetésnek azonban rendkívül véres utójátéka volt.

Calmettet a Batignolles temetőben családi sírboltban temették el. Az óriási tömeg a temetés után nem oszlott széjjel, hanem annak egyik része, mely nacionalista diákokból és caméiote du roikból állott zárt sorokban vonult végig Páris utcáin. A tömeg az Avenue du Clichyig teljesen fegyelmezett rendben haladt. Amint azonban az Avenue du Clichyre érkeztek, egy harásny hang elkiáltotta:

— Vive Caillaux! A tömeget a provokáló felkiáltás felizgatta és egyszerre több száz torok válaszolta:

— A bas Caillaux! A bas Doumergue!

A nép izgatottsága ettől fogva nem caillapodott, úgy, hogy csakhamar a rendőrség közbelépése vált szükségessé. A nép és a rendőrök között véres verekedés támadt, melynek hevében egy rendőrfelügyelő revolveréhez nyult és a tömeg közé lött. A golyó egyik tüntetőt eltalálta. A sulyosan sebesült embert egy közel levő patikába vitték, hol megállapították, hogy sebe életveszélyes. A sebesült D'Antemont hírneves párisi ügyvéd volt, kinagy népszerűségnek örvendett.

A tömegben óriás izgalom vett erőt. Megtámadta a rendőrtisztet és félholtra verte. A rendőröknek nagy erőfeszítéssel sem sikerült felebbvalójukat megmenteni a tüntetők ölkei közül. Ebben a pillanatban Páris rendőrprefektusa két eskadron lovasított csendőrrrel érkezett a helyszínre és mikor látta a rendőrség sikertelen küzdelmét, attakot rendelt. Óriási vérengzés támadt és a rendőrség csak akkor tudta a tömeget visszazsorítani, mikor újabb rendőr és csendőrcsapatok érkeztek.

Végre sikerült a tömeget szétoszlatni. A közel egy óráig tartó heves küzdelemben úgy a rendőrség, mint a tömeg részéről sokan su-

lyosan megsebesültek. A tömeg a mellékut-
cákba vonult vissza, majd ismét egyesült és
újra tüntetni kezdett. A rendőrségnek újabb és
újabb munkájába került a tömeget szétverni.
Nagy nehezen sikerült a Clichy-teret és a
szomszédos utcákat kiüríteni. A tüntetők egy
nagy csoportja a belváros felé vonult és
itt újabb összetűzések voltak. Egész dél-
után a tömeg együtt volt és többször megki-
sérlette, hogy a Saint-Lazare fogház elé jusson.
A rendőrök ezt mindannyiszor meggátolták.

— Pfüj Caillaux, pfuj Caillauxné — hang-
zott sűrűn a tömegből. Az estéig elhúzódo har-
cok után sikerült a rendőrségnek a nyugalmat
helyreállítani. Az összeütközéseknek számos
sebesültje van.

HIREK.

Visszaélés az iskolaszék nevével.

(Meghamisított pecsét. — Az aradi tanuló
pumpoló köruton.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Az Aradi Közlöny tegnapi száma foglal-
kozott a különös jelenséggel, hogy az
aradi középiskola növendékei közül számosan
pumpoló hadjáratra indultak. Fülleres gyűjtés
folyik Aradon a tanítók árvái javára és a ser-
dülő gyermekek csoportokban háznak a
nemes éel érdekében.

Cikkünk alapján Varjassy Lajos polgár-
mester, az iskolaszék elnöke és Kovács Vince
tanácsnok előadó azonnal eljárást indítottak, hogy
kinek engedélye alapján indult meg a szo-
kalian gyűjtés? A polgármester maga is
tűrheterlennek találta, hogy a közönség széles
rétegeiben pumpoló szerepre használják föl a kis
diákokat. Az iskolaszék senkinek se adott felha-
talmazást az ilyen gyűjtésre. A polgármester emlék-
szik arra, hogy 1912-ben a kultuszminister
rendeletet bocsátott ki, amelyben megengedte,
hogy a diákok maguk között, tanáraik felügye-
lete mellett gyűjtést rendezzenek az iskolában
a tanítók árvái számára építendő új internátus
javára. A mostani gyűjtésről azonban soha szó
se volt. Az iskolaszék elnöksége most azt ku-
tatja: hogyan került az iskolaszék pecsétje a
nyomtatott gyűjtőívkekre és ki küldte szét a vá-
rosba a gyermekcsoportokat?

Kovács Vince kulturatanácsos egyébként
ma szigorú rendeletet intézett az összes városi
iskolák igazgatóihoz, hogy azonnal szüntessék
be a növendékekkel a gyűjtést.

Agyonrugdalt elmebeteg.

(Letartóztatták a brutális ápolót. — Gyógyi-
tás a Lipótmezőn: huszonnégy bordatőréssel.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, március 20

A lipótmezei tébolydának megint nagy
botránya van. Még emlékezetes az az eset,
amikor egy ápoló halálra kínzott egy beteget,
most megismétlődött a botrányos történet,
az ápolói brutalitásnak újabb szerencsétlen ál-
dozata akadt.

Március elején került a lipótmezei téboly-
dába Pálfi Dénes megőrült hivataloszolga. Már-
cius hetedik és nyolcadika közötti éjjelen az
őrült nagyon izgatottan viselkedett olyannyira,
hogy izgatottságában egy ablakot is bevett.
Csorba László éjjeli ápoló erre két elmebe-
teggel lefogatta Pálfit, azután pokrócot rakott
rá és addig rugdosta, míg a szerencsétlen
beteg eszméletlenül terült el. Pálfi Dénest
másnap reggel súlyos sérüléseivel ápolás alá
vették, de a hivataloszolga néhány nap múlva meg-
halt. Az esetről a tébolyda igazgatósága jelen-

tést tett az ügyészségnek és a vizsgálóbírónak,
aki elrendelte a hulla felboncolását. Minnich
Károly dr. és Orsós József dr. törvényszéki
orvosszakértők a Szent János kórház halottas
kamrájában felboncolták a holttestet és meg-
állapították, hogy a hivataloszolga huszonnégy-
szeres bordatőrést szenvedett, teste össze-
vissza van verve és kék meg zöld véraláfutások
nyomai láthatók rajta.

A boncolási jegyzőkönyv betérjesztése után
a vizsgálóbíró elrendelte Csorba László letar-
tóztatását. Az embertelen ápoló ellen halált
okozó súlyos testi sértés miatt indult meg a
vizsgálat. Egy ápolótársas, aki szemtanuja volt
Csorba brutalitásának, igen terhelő vallomást
tett ránézve és részletesen elmondta az elme-
beteg összerugdalásának történetét.

— Milyen idő várható? A meteoroló-
giai intézet jelentése. Enyhe idő várható, he-
lyenkint esővel. — Sürgönyprognózis: Enyhe,
sok helyütt csapadék.

— A trónörökös szalonkavadászon.
Dolnji-Miholjácra jelentik: Majláth László
gróf, dolnji-miholjáci uradalmában elkelő va-
dászársasággal vadászott most két napig Fe-
renc Ferdinánd trónörökös. A trónörökös 16-án
indult el Miramáréból, 17-én Nagykanizsán át
a moskovcei állomásra érkezett, ahol már várta
Majláth László gróf, akivel innen az erdei vo-
naton utazott Dolnji-Miholjácra. Az uradalom-
ban együtt volt már a vadászársaság, amely-
nek tagjai voltak Lobkowitz herceg, Wallisch
gróf tábornokszernagy, Hadik János gróf, Majláth
György, József, Nándor és István grófok, Palla-
vicini György őrgróf és Mihálovich Antal.
Első napon csak délután két óráig vadászha-
zott a társaság, mert a nagy esőzés megaka-
dályozta a további sportot. Este vacsora volt a
grófi kastélyban. Másnap, amikor a nagy eső-
zések és áradások miatt erdei vonaton tették
meg az utat, nyolevankét szalonkát löttek. A
két napos vadászat összes eredménye 152 sza-
lonka, amelyből harminckilencet a trónörökös
fegyvere terített le.

— Szuchomlinov utazása. Péter-
várról jelentik: Szuchomlinov had-
ügyminister legközelebb Párisba és
Berlinbe utazik. Szuchomlinov utjá-
nak nagy jelentőséget tulajdonítanak
és azt hiszik, hogy a hadügyminister
fontos misszióban jár.

— Sorozások Aradon. Aradváros tanácsa
egyetértőleg a katonai hatósággal megállapi-
totta, hogy a katonai sorozásokat az április
22—28 napok között eső időben tartják meg.
A sorozások helye a városháza, a katonai-
osztály nagyterme.

— Orosz távirattitkok. Belgrádból jelen-
tik: Ezután az Oroszországból Szerbiába és
Montenegróba menő táviratokat nem fogják az
osztrák-magyar monarchián keresztül továbbí-
tani, mivel a szerb kormány legközelebb külön
távirati irodát állít fel.

— Árverés az állomáson. Az aradi álló-
más raktárhelyiségében március 26-án délelőtt
kilenc órakor visszamaradt szállítmányokat ár-
vereznek el. Árverés kerülnek: szappan, hor-
dók, ruha, vatta, narancs, pálinka, zsákponyva,
faszén, vasárak stb.

— Másfélmillió az orosz békeletszám.
Londonból jelentik: A Times pétervári jelen-
tése szerint a дума harmadszori olvasásban el-
fogadta a negyedik évüket szolgáló katonák
viesszatartásáról szóló törvényjavaslatot. A ka-
tonákat április 14-ikéig zászló alatt tartják és
ezzel az orosz haderő békeletszáma 1,400,000
főnyi. Ilyen nagy tömeg ember, mint béke-
letszám, eddig még Oroszországban sem szere-
pelt soha.

Uj sírba helyeznek tíz elhunyt mino-
ritát. Limbeck János és fia temetkezési vál-
lalkozó az aradi minorita rendház nevében ma
kérvényt nyújtott be a rendőrséghez, amelyben
engedélyt kér a felsőtemetőben 1884. óta elte-
metett tíz minorita lelkes exhumálására. A
rendház ugyanis új sírkertet vásárolt és ebben
akarja elhelyezni elhunyt papjainak, Lidy
Nándornak, Lakatos Ottónak, Paluch Jenőnek,
Vojnovics Józsefnek, Révfalvi Manónak,
Ballay Ádámnak, Supka Bélának, Dolly
Ödönnek, Berényi Gedeonnak és Fehér Al-
frédnek megmaradt hamvait. Greén Nándor fő-
kapitány Tisch Mór dr. városi főorvos vélemé-
nyezése alapján az exhumálásra megadta az
engedélyt s tekintve, hogy a főorvos csak ápril-
isig véleményezte a hamvak kiásását, a közeli
napokban meg fog történni az ünnepélyes ke-
reték között végbemenő exhumálás.

— Az aradi üzletvezetőség veszendő álló-
másai. Augusztus elsején — mint már több-
ször megirtuk — az aradi üzletvezetőség elve-
szíti a nagyváradai üzletvezetőségnek átadandó
vonalakkal a következő nagyobb jelentőségű
állomásokat: Nagyvárad, Nagyszalonta, Gyula,
Kisujszállás, Karcag, Törökszentmiklós, Püs-
pökladány, Dévaványa, Belényes, Berettyóújfalú,
Váradvelence, Vaskó, Kőtegyán. A tizenhá-
rom állomással szemben a város törvényható-
sági bizottsága által kért új vonalak mentén
csak ez a négy nagyobb állomás van: Szolnok,
Ujszász, Jászberény, Jászapáti. — Ezek az álló-
mások tehát nem fogják a veszteséget kár-
pótolni és ezért van szükség még több vonal-
nak az aradi üzletvezetőséghez való csatolására,
hogy az aradi üzletvezetőséghez tartozzanak:
Hódmezővásárhely, Orosháza, Szarvas, Szent-
Kun, Mindszent és Tótkomlós álló-
mások. Ennek elérésére még ma, a város föl-
terjesztésének elküldése után sincs késő a meg-
felelő lépések megtételére.

— Nyilvános bocsánatkérés a megtáma-
dott polgármestertől. A múlt évben egy nép-
gyűlésen Kappner József beszélt és Varjassy
Lajos polgármester ellen vádakat hangoztatott.
A polgármester megindította ellene a bünvádi
eljárást az aradi törvényszéken, amelyet azon-
ban nem folytat le, mert ma a következő nyil-
latkozatot kapta: „Az aradi szociáldemokrata
párt 1913. december hó 28-án tartott értekezle-
tén Varjassy Lajos polgármester urról olyan
dolgot állítottam, amelyek valótlanosságáról
utólag meggyőződtem. Kijelentem, hogy azokat
visszavonom és az elmondottakért sajnálatomat
fejezem ki, egyben pedig Varjassy Lajos pol-
gármester urtól bocsánatot kérek. Arad, 1914.
március 19-én. Kappner József, s. k. Elöttem:
Gruber József, s. k. Dobos János, s. k.”

— Kutbafuladt vízmerés közben. A gyo-
roki postamesterne 16 éves cselédje Ábrahám
Mariska ma reggel a kutra ment, hogy vizet
vigyen. A vizkiöntésnél megcsuszott és fejjel
lefelé buzuant a 15 méter mély kutba. A sze-
rencsétlenséget nem látta senki, csak a posta-
mesternének tünt fel hosszas elmaradása. A
postahivatalban dolgozó telefon munkások egyike
Kelemen Mátyás kötél segítségével leereszke-
dett a kutba, de mire a szerencsétlen leányt a
vizből kiemelte, Ábrahám Mariska már halva
volt. A vizsgálat megindult.

— A női szavazati jog Amerikában.
Washingtonból jelentik: A szenátus elvetette
azt a határozati javaslatot, amely a nők szava-
zati jogának megadását indítványozta. A javas-
latot tulajdonképpen elfogadták, amennyiben
harmincötven szavaztak mellette s csak har-
mincnyolc ellen, de kétharmad többség kel-
lett volna, hogy határozat lehessen belőle.

— Az iszákos ember öngyilkossága. Gyu-
láról jelentik: Dengl János kádorosi jómódu
gazdálkodó, aki delirium tremensben szenved-
ett, ma leitta magát és részegségében karján
és nyakán felvágta az ereit. Haldoklik.

— Eljegyzés. Ehslinger György Éles-
Ármin óg főkönyvelője eljegyezte Karpf Sárít.
Aradon. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Katonazene a Fehér Keresztben.** Ma este a Fehér Kereszt kávéházban a 33-ik gyalogezred 16 tagból álló szimfonikus zenekara válogatott műsorra — melyben több elsőrendű cigányzenész szerepel — hangversenyez. Kezdeté este 8 órakor.

— **Gyermekkocsi gyári raktár Fischer-féle** Nagyrubában Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt. Fischernél legfinomabb, legmodernebb és lelegegánsabb gyermekkoszik 20%-al olcsóbbak lettek.

Első Waldemár Aradon.

(Fogadtatás — adóvégrehajtóval. — A nagy dán rajongóinak felvonulása.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Ha még ma is van valaki Aradon, aki nem boldog, akkor ez a város nem érdemli meg, hogy az isten napja rásüssön. Ha a hatvanézer ember közül ma csak egy is van, akinek arca nem szédődik mosolygós ráncokba, akkor nem érdemlünk meg a gondviselés nagy kegyét, hogy színre látni enged nekünk a hősök-hőseit, a nagyok-nagyját, az isteni, az egyetlen, a felejtethetlent, a gyönyörű Psylandert.

Szó sincs róla, esemény volt s annak idején sokat cikkeztek is a lapok az aradi országgyűlésről, amelyen Vak Béla a palotaőrökkel egész radikálisan mindjárt az életből vezettette ki az ellenzéket, nem volt utolsó az a nap sem, amikor Arad szabad királyi város lett, emlékezetes fog maradni a februári utcai harc, október hatodika, a vértanu-szobor leleplezésének napja, a késő unokák is tudni fogják, hogy Beregi dr. 1914. március 16-án foglalta el rendőrségédítési állását, de amíg a világ-világ és amíg az atout alsó ütni fogja az atout kilencest, a skiz a pagátot, addig mindig emlegetni fogják, hogy az ur ezerkilencszáz és tizenegyedik esztendejében, március (kos, vagy ha úgy tetszik bőjtmás) hava huszadik napjának délutánján középeurópai zónaszámítás szerint három óra és harmincegy perckor (6h áldott legyen a nap, az óra és a perc) lépett először a kegyelmes, fenséges, sőt isteni Waldemár Arad földjére megszentelve azt.

Az állomáson lélegzetét visszafojtva százezer főnyi tömeg várakozott rá. A mentőknek sok dolganak akadt, mert nők és férfiak, gyermekek és aggyastyánok hiszterikus görcsökben fetrengtek a kövezeten.

Végre elérkezett a nagy pillanat, Waldemár megjelent a kupé ajtajában, s a tőle megszokott szivélyességgel és a tőle megszokott cilinderral üdvözölte a megjelenteket. Az újságíróknak rövid interjúban nyilatkozott a Balkán konfigurációról, elegáns mozdulattal elintézte a fenyegető orosz veszedelmet, lóra pattant és megmentette két hercegnő életét, aztán autóra szállt, miközben zöld keretben megjelent a mozifilírás:

Egy évvel később.

A tőle megszokott zöld jegesmedvét a földgömbbel és a „Nordisk Films Comp” feirással külön autón szállították.

I. Waldemár ezután a Fehér Keresztbe hatolt, amely előtt akkora szintén tekintélyes tömeg, főleg disztíngvált és kevésbé, vagy egyáltalán nem disztíngvált hölgyek várakoztak rá. Psylander elegáns bundájával, elegáns cilindrével lépett ki elegáns lábán és elegáns léptekkel az elegáns lépcsőn elegáns szobájába elegánsolt. A jelen voltak egyike, egy ötletes fiatal aradi ügyvéd S. F. dr. (nem Sárkány Ferenc dr.) mindjárt meg is állapította:

Egy ur frakkban
A lába lakkban
Fején cylinder.
Ez a Psylander.

A kapuban két ur fogadta küldöttségileg Psylit. Átadták neki a pénzügyigazgatóság üdvözlését s egyuttal egy adócédulát 400, azaz négyszáz koronáról. Waldemár, illetve kísérője, a vidéki körutat rendező Royal-orfeum megbízottja, Farkas Ferenc dr. erélyesen tiltakozott s hivatkozott arra, hogy a fanomén egész április elsejéig szerződött a Royal-orfeumhoz összesen két hónapra s az erre az időre eső adót Budapesten már letizette, amiről adókönyve is van. A prózai végrehajtók ebből nem nyugodtak bele s kijelentették, hogyha nem fizet a színész ur, hát beülnek a pénztárba s négyszáz korona erejéig ők szedik a bevételt. Szendrey hevesen tiltakozott s kijelentette, hogy holnap délelőtt felmutatják az adókönyvet, majd Róka pénzügyigazgatóra hivatkozott. A pénzügyigazgatót fel is keresték a végrehajtók, de ő kijelentette, hogy csak délelőtt pénzügyigazgató, délután azonban magánember. Végül azonban a végrehajtók még is beleegyeztek abba, hogy az adóügyet holnap intézik el.

A fenséges ur nem fogadott szobájában senkit, mert megelőzőleg már annyit mosolygott, hogy borzasztó fáradt volt. Pedig hát valósággal ostromolták a szállodát, Lipit, az üzletvezetőt szétszedték, pontosan 2364 nő akart vele beszélni, de Psylander kettőt sóhajtott, — egy nagyot és egy annál sokkal kisebbet — s hajthatatlan maradt. Este megismétlődött az ostrom, de ezuttal is sikertelenül.

A tömeg a szálloda előtt míg a világtörténelem legnagyobbja odafent pihent, folyton nőtt, négy rendőrnek kellett a rendet fenntartani. Waldemár (dicsértessék az ő neve!) pontban hat órakor lebegett le a lépcsőn, lépett ki az utcára. Károlyi Mihály gróf sem kívánhatott volna magának nagyobb üdvivalgást és éljenzést, mint amely e magasztos percben spontán erővel tört ki a keblekből. A tömeg lelkesedése az entusiasmusig növekedett s az Egyetlenre várakozó autóból kifogták a soffört. A lelkesedőknek Farkas Ferenc dr. levelezőlapokat adott, amelyen ott volt az autogram — litografálva:

EMLEKÜL
PSILANDER
1914.

A kávéház előtt tovább nőtt a tömeg s miután Waldemár már a színházban volt, hát egy derék budapesti fantazóra mutattak az ujjak:

— Ott, az a barna kalapos, az az!

Fél hétkor megkezdődött az előadás, amelyen — amint mondani szokták — lehettek volna többen is. Előbb a vásznon jelent meg ő s mindjárt nagy tapsal fogadták. De a mozirészt türelmetlenül várta végig a publikum, amely csak őt, csak őt leste. Elérkezett a nagy pillanat is, következett a színpadi rész s miután egy pár pereig egy nagyon kedves, egy nagyon jó humoru és nagyon szimpáikus színésznő, Lola Alder uralkodott a színpadon, következett Psylander jelenete.

— Juj micsoda csinos lovas közeledik! — mondja a színpadon a szobaleány.

Az első sorban egy szerelmes természetű öreg ur felemelkedik a helyéről, mindenkit lán lep meg, a kulisszák mögül kódobogás hallik, de ő csak nem jön. Eltelik egy pár mulatságos perc, a földszint első sorából hallani lehet, micsoda derék verést kap a ló, de mindhiába. A nagy ember végre is kénytelen volt gyalog, lovát kengyel-száron vezetve, a dühtől kipirult arccal a színpadra lépni.

Taps, lelkesedés, kár és ajúludozás. Aztán megszólal az édes s konstataható, hogy hangja egy kicsit mély, kemény, érdes. Aztán lefolyik a jelenet s megint örömmámorban uszunk, mikor Psylander magyarul köszön el, mondván:

— Kesszicsoklom!

Ez több, mint amennyit vártunk, több, mint

amennyit megérdemeltünk. Hát még amikor elkezdte énekelni:

— Szép ásszonyának kurrrizálók, kurrrizálók, kurrrizálók!

Annyi er-ret egyáltalán nem is lehet leírni, mint amennyivel a gyönyörű és minden est a szót kiejti.

Az esti előadás tele volt a színház s ez alkalomra már egy más lovat szereztek: egy derék konflisvonót. A jámbor állat hajlandó is volt a színpadra menni, de most Psylander ellenkezett.

— Ilyen gebével nem megyek ki!

Különbén ép oly keveset és ép oly északómet dialektusban (szt-nek ejtve az st-t) beszélt a szkecsesben, mint délután. És hogy a mozi illuziója semmi tekintetben se tünjön el, hát szünet közben még Hanzu-féle roccco-illatosítót is spricceltek.

Egyszóval szép volt és felejtethetlen minden, Waldemár nagy, sőt nagyobb s aki mást mond, az irigy kutya és másnak nem gönnol semmit. A tény az, hogy szép volt, szép, mint maga — Psylander.

d'or.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Hazardjáték a „tűz” és a ramsli.

— Feljelentés a nyerő partnerek ellen. —
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 20.

Ottrubay Dezső aradi kir. büntető járásbíró ma két ügyben hozott ítéletet, amely azért tarthat érdeklődésre számot, mert a járásbíró ítélete kimondta, hogy a „tűz” (Feuer) és ramsli hazardjátékok. A múlt év november elsején a Velence-kávéházban Szabó János nyomdászsegéd huszonegyest játszott Schwartz József kereskedősegéddel és Grosz Samu marosborsai magántisztviselővel. A nyomdász rövid idő alatt elvesztette minden pénzét, harminc koronát s ekkor a rendőrségre telefonált s feljelentette partnereit.

A detektívek nyomában megjelentek, lefoglalták a bankot és igazolásra szólították fel a játékosokat, akik beismerték, hogy huszonegyest játszottak. Mind a hárman, továbbá Deutsch Lipót kávéház hazardjáték vétsége miatt álltak ma a járásbíró előtt. A játékosok ma frontot változtattak és azt állították, hogy nem huszonegyest, hanem tüzet játszottak. A járásbíró kénytelen volt vallomásukat elfogadni, miután a játéknak tanuja nem volt, mindamellett, miután Péntes Ákos dr. ügyészi megbízott hangsúlyozta, hogy a „tűz” játéknál is a véletlentől függnek a nyerési esélyek s miután Szabó tényleg rövid idő alatt aránylag nagy összeget vesztett, a járásbíró bűnösnek mondotta ki a játékosokat s úgy őket, mint a kávést 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte, a büntetés végrehajtását azonban egy év tartamára felfüggesztette.

Böhm Jenő lakatossegéd és Muszán István borossebesi állomásfelügyelő-gyakornok s Tátra, majd a Baross-kávéházban ramsli játékot játszottak. A járásbíró 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte őket, a büntetés végrehajtását azonban felfüggesztette.

§ Elitelték a kémeket. Bécsből jelentik: Ma hirdették ki az ítéletet a kémkedési perben, melyet napok óta tárgyalt a bécsi törvényszék, melyben kilenc vádlott felett ítélkezett a bíróság. A törvényszék Zoarics Juliánt két év három hónapra, König Rudolfot 3 év és 6 hónapra, Kolleszovszky Andrást 4 évre, Pinkar Pétert 3 év 9 hónapra, Sadios Sergiust 18 hónapra, Byrcz Bronislávot 5 évre és Hoffmann Norát két év és három havi súlyos börtönnre ítélte. König Teréz és Hubkov Borist a bíróság felmentette. Valamennyi elítelt kémkedett Byrcz Bronislav kivételével, büntetésük kitöltése után kiutasítják az ország területéről.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A serdülő kor nagy problémáiról tart előadást a társadalomtudományi társaság aradi fióka rendezésében Tuszka Odön dr. orvos-szociológus vasárnap délután 5 órakor a kereskedelmi iskola dísztermében. Felhívjuk az előadásra a serdülő gyermekeik testi és szellemi épségére ügyelő szülők és polgári és középiskoláink tanerőinek figyelmét. A belépés díjtalan.

(*) Az Aradvidéki méhészegyesület választmányának összes tagjait meghívom a f. évi március hó 21-én — szombaton — este 6 órakor az iskolában tartandó ülésre. Cziráky Márton elnök.

(*) Az aradi szegény tanulókat segélyező egyesület március 21-én (szombat) déli 12 órakor — a Kazinczy-utcai fiúiskolában — osztja ki istápolójainak az idén az utolsó ebédet, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja özv. Hauser Károlyné elnök.

(*) Az első aradi betegsegélyező- és temetkezési egylet március hó 22-én, délelőtt 11 órakor saját helyiségében (Árpád-tér 5. sz. I. emelet) rendes évi közgyűlést tart.

(*) Az aradi izraelita kiházasító egylet március 22-én, délelőtt fél 12 órakor saját helyiségeiben (Árpád-tér 5. sz. I. em.) rendes évi közgyűlést tart.

RÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde

Készárú.

Budapest, március 20.

Készárú.

Amerika egy féllel magasabb. Kínálat, vétel edv megfelelő. 12 ezer mm 5 fillérrel magasabb.

Határidő.

	Déli sárlat	3 órai sárlat
Buza 1914. áprilisra	12.50—12.51	12.52—12.53
Buza 1914. májusra	12.40—12.41	12.46—12.47
Buza 1914. októberre	11.27—11.28	11.28—11.29
Rozs 1914. áprilisra	9.73—9.74	9.71—9.72
Rozs 1914. októberre	8.10—8.71	8.66—8.67
Tengeri 1914. májusra	6.73—6.74	6.72—6.73
Zab 1914. áprilisra	7.58—7.59	7.55—7.56
Zab 1914. októberre	7.73—7.74	7.73—7.74

A Temesvári Lloyd-társulat terményosarmokának hivatalos árjegyzése. (Árak 100 kilogrammonként korona értékben.) 1914. márc. 20. Buza 75 kilogrammos 24.10—24.20, 76 kilogrammos 24.30—24.4, 77 kilogrammos 24.50—24.60, 78 kilogrammos 24.70—24.80. Rozs (prima) 16.80—16.80, (közép) 16.20—16.30, Árpa (serfőző) — (takarmány) 13.13—13.33, Zab (prima) 13.80—13.90, (közép) 11.80—11.90, Tengeri régi (magyar) —, új 12.20—12.30, (román) régi 13.2—13.30, új 10.80—10.90, Burgonya 100 kgr. (fehér) 6.20—6.30, (rózsa) 7.00—7.10.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém

KALODONT

Szájviz

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi március 21-én:

Bérleten kívül

Bérleten kívül.

Waldemar Psilander

és társulatának személyes fellépésével.

Első rész:

Dalborg báró fogdása.

Kinemaszketsch 1 felvonásban 8 képpen. Írta: Waldezar Psylander.

SZEMÉLYEK:

Dalborg Fred Ssylander | Emma | Lola Allder
Li la | Ed Posnek | Egy s. ffjr | Hol: B rtols.

Második rész:

Festenberg gróf.

Vigjáték 1 felvonásban.

Kezdeté fél 7 és 9 órakor.

Új könyvek.

* Magyar Figyelő nek most megjelenő 6. számában találjuk Rónai Aross Lajosnak, a rutén pör egyedüli hiteles ujságíró tanújának cikkét a „Rutén pör és a tanulsága” címen, Pásztor Árpád „Kossuth Lajos ismeretlen leveleiből” felirattal Amerikából igen érdekes adatokat dolgoz fel. Nagyon szép Dr. Kristóf György tanulmánya Jókai lyrai költeményeiről. A szép-irodalmi részben Somlay Károly „A báránka” című novelláját találjuk. Ambrus Zoltán „Külföldi ujdonságok” közös címe alatt érdekes irodalmi tanulmányt közöl a modern külföldi irodalom nálunk bemutatott termékeiről. A gazdag „Feljegyzések” rovat egészíti ki a lap változatos tartalmát. A Magyar figyelő előfizetési ára egész évre 24—, félévre 12—, korona. Szerkesztőség Budapest, VI., Andrássy-ut 16. szám alatt van.

* Falusi könyvtár. A Franklin Társulat kiadásában Budapesten megjelent Falusi könyvtár 63-ik füzeté a Cukorrépa ismertetésével foglalkozik. A könyvet Rombai Dezső írta, és 1 koronáért minden könyvkereskedésben kapható.

* A Nyugat szépirodalmi folyóirat március hó 16-i 6-ik száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: Tóth Wanda: A második asszony (Novella). Tersánszky Józsi Jenő: Elégia (Vers). Schöpflin Aladár: Új nemzedék. Boross László: Római nemesség, tőkés, drágaság, adósságok, és korrupció. Benedek Géza: Beszélhet a bírő (Novella). Bálint Aladár: A Munkácsy-szobor tervei. Balázs Béla: Erotikus művészet és művészi erotika. Bokro: Dezső rajza. Továbbá tartalmaz Figyelő rovat. Szerkesztőség és kiadóhivatal: IX., Lónyay-utca 18. Előfizetési ára: Egy évre 24 K, félévre 12 K, egyes szám ára 1 K 20 fill. Megjelenik minden hónap 1-én és 16-án. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

A „Tözsdevilág” márciusi száma változatos és magas színvonalú jogi, pénzügyi és közgazdasági tartalommal jelent meg, Dr. Frankl Pál budapesti ügyvéd szerkesztésében. A tartalmas füzetet kimerítő joggyakorlat, az elmúlt hó változatos tözsdei krónikája és statisztikája, valamint a tanácsi hirdetései egészítik ki. A Tözsdevilág szerkesztősége és kiadó hivatala Budapest V., Csáky-u 5. Előfizetési ára egész évre 14.— K.

NYILTÉR.

Menyházafürdő

fürdővállalata és vendéglője együtt, esetleg külön-külön

bérbeadó.

Csak kaucióképes egyének reflektálhatnak. Ajánlatok:

HERBSZT JENŐ

uradalmi számtartóhoz Borossebes intézendők. 1819

Tavaszi buza

vetési célokra

1840

Nemess Gézánál

Aradon kapható.

Ügyvédi irodák b. figyelmébe.

A m. kir. Igazságügyminisztérium 9900—1913. I. M. sz. rendeletében előírt és kötelező négyféle végrehajtási nyomtatvány kapható az

Aradi nyomdarezsvénytársaság könyvnyomdájában.

Sirolin "Roche"

biztos hatású tartós köhögésnél, légutak hurutainál, hörghurut és asthmánál. Influenza és tüdőgyulladások után a jóízű Sirolin "Roche"-al való hosszabb kúra megvédi az összes ártalmas következményektől. SIROLIN "Roche" oldólag és fertőtlenítőleg hat; elősegíti az étvágyat és emésztést. Sziveskejjék a gyógytárakban határozottan, Sirolin "Roche"-t kérni.

Kalmár József
 villanyszerelő
 Arad, Salacz-utca 2. sz.
 Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:
 villamos világítási berendezéseket,
 villamos csengő- és telefon be-
 rendezéseket s minden e szak-
 mába vágó munkát. Pontos és
 gyors munka. 481

Raktáron tart:

Villamos csillárokat, villamos fő-
 esedényeket, villamos vasalókat,
 villamos hajsütő vasakat, Wolfram
 lámpákat és mindennemű villa-
 mos cikkeket. 481

Hirdetmény

a hadmentességi díj alá tartozó
 egyének által teendő bejelentésnek
 tárgyában.

Az 1914. évi március hónapban
 tartozik az, ki:

1. mint hadi szolgálata alkalmatlan, az állítási lajstromból törlődött
 2. mint fegyveres szolgálata alkalmatlan, fegyverképtelenség nyilatkoztatott;
 3. a katonaszolgálathól oly tiszti foglalkozás miatt becsátatott el, mely őt keresésképtelenné nem tette, s mely nem a katonai szolgálat teljesítésének következménye;
 4. az 1868. XI. t. c. alapján, mint családfentartó felmentetett és az 1889. évi VI. t. cz. életbelépte után is bármely okból fel nem avattatott;
 5. külföldre költözési engedélyt nyert, és hadmentességi díjfelvételi kötelezettsége még tart, ama község előljáróságánál (város adóhivatalánál) hol állandóan tartózkodik, az e célra szolgáló nyomtatványon;
- a) polgári állását;
b) lakását;
c) ama sorozójárás, illetőleg község nevét, melyben a hadrögzettség alól mentesített;
d) azt az évet, melytől fogva a felmentés számítható bejelenteni és
e) a reá esetleg ama családfőre, kinek családjához tartozik, a megelőző 1913. évben állandó lakhelyén, esetleg más községekben is kivetett egyenes állandó összegét hitelesen kimutatni.
- Ezen kívül tartozik:
f) az a véd-, illetve díjköteles, kinek hadmentességi díját a törvény 1. §-a értelmében a munkaadó fizeti, a munkaadó nevét és lakását bejelenteni.
- Ez adatok bejelentésének elmulasztása az 1880. évi XXVII. t. c. 20. §-a értelmében a kirovando hadmentességi díj három, egész hatszoros összegének megfelelő pénzbírságot von maga után.
- Ha a munkaadó személyében az alatt az idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja (az év október 1-je) között lefolyt, változás állott be, eme változást a díjköteles az 1888. évi IX. t. c. 4. §-nak 3-ik pontja értelmében ott, ahol az első bejelentést tette, szintén bejelenteni köteles.
- Azoknak a díjköteleseknek, kik állandó lakóhelyükön kívül másutt adóval megróva nincsenek, megengedik, hogy községi előljáróság (városi adóhivatal) előtt személyesen megjelenvén, vallomásukat ugyanott tollba mondassák, de ha ezt tenni elmulasztják a fentebb említett pénzbírság ellenük teljes szigorral fog alkalmaztatni.

Arad, 1914. március 15.

A városi adóhivatal.

Szanatorium Dr. Fasan

Spittal Millstätter-tó, Karintia. Alapított 1893. Morium lezoktatási gyógymód kényszer nélkül és enyhe formában, ugyanint könnyű betegeknek és üdülésre szorultaknak általában. Prospektust ingyen. 1033

Értesítés.

Van szerencsém ház- és földbirtokra a legmagasabb összegig az alábbi feltételek mellett

kölcsönt

főljánlani és pedig:

- 15 évre tőke és kamat 100 korona után évente 10.18
- 18 évre tőke és kamat 100 korona után évente 9.10
- 23 évre tőke és kamat 100 korona után évente 7.96
- 32 évre tőke és kamat 100 korona után évente 6.99
- 50 évre tőke és kamat 100 korona után évente 6.30

Megbízások pontosan teljesítetnek.

Tisztelettel

Klein József

mint a nagyszebeni általános tkp. egyedüli képviselője 1887
 Arad. Erzsébet királyné-körút 5. szám.

Figyelem!

Mindenki meggyőződhet egy próbarendelés által, hogy **Salacz-u. 2. alatt exelött Bolozni-féle cipő-fabrik** a legfinomabb kivitelben és olcsó ár mellett készítek **férfi-, női- és gyermek-cipőket.**

Cipők nagyraktára

Kossuth-utca 3. szám alatt, hol a legjobb anyagból saját műhelyemben készült **férfi-, női- és gyermek-cipők** kivételes olcsó árban, jó minőségben, **szolid kiszolgálás mellett vásárolhatók.** 4683

Tisztelettel:

Czernóczky Mihály
uri- és női-cipész.

Millió

ember használja

rekedttség, hurut, elnyálkásodás torok-hurut, fullasztó és gőrszűző köhögés ellen a

Kaiser-féle mellpasztillát

3 „Fenyőjegygyel“

6050 bizonyítvány orvosoktól és magánemberek elismerő levele a legjobb ajánlás a biztos sikerre és köszöndvelésre. — Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kellemes és jóízű cukorka. — 20, 40 és 60 álléres dobozban.

Magyarországi Szokoly Sándor, Rajcs Árpád, Guterl Földes Kelemen, Breuer Fülöp, Ring Lajos, Roxnyai Mátyas, Vojtek Kálmán, Krebcs Géza, Berger Gyula, Vajcsa György, Mehs Vilmos, Gótz Károly, Bornát János, Kárpáti János gyógyszerárban, Vojtek és Weisz drogeria, Hanzs Nestor drogeria, Török A. és Társa „Angyal“ drogeria Arad, Stadelai Dezső gyógyszerár, Ujvárad Zombory János gyógyszerár, Ujvárad Anna, Adler Lajos Gyula gyógyszerár M. Pécska, Ors Rózsó Pankola, Taffert Károly gyógyszerár Elek, Krausz Elemér gyógyszerár Glogovász Szegmondavics Géza Iris gyógyszerár Lippa, Székely Zoltán gyógyszerár Csorván, Bauer Károly gyógyszerár Kovermes, Roxim János gy. u. Pécska.

Vidéki divatüzlet
 vezetésére
elsőrangú erő

keresztetik, minimális
 5000 Korona készpénz
 kaucióval. — Ajánlatok
 „Nagy jövedelem“ jel-
 igére kiadóhivatalba
 kéretnek. 1883

8—1914. alapít. b. sz.

Pályázati hirdetmény.

A néhai Weitzer János aradvárosi jótékony-és közcélu alapítványról alkotott és a Nagyméltóságú m. kir. Belügyminister ur által 36383—1912. szám alatt jóváhagyott alapító levél 3. §. A) csoport G) pontja alatt megjelölt és ipari szerszámok s előállítási módok feltalálásának díjakal való jutalmazására szolgáló 1000 (Egyezer) koronából kiosztandó segélyek elnyerése iránt nyilvános pályázatot írunk ki.

Ezen segélyek elnyeréseért pályázhatnak ipari szerszámok és előállítási módok, valamint ezek javításának feltalálói amennyiben Aradon bírnak állandó lakással.

A pályázati kérvények f. évi április hó 15-(tizenöt) ig városunk polgármesteréhez, mint a Weitzer János jótékony alapítványi bizottság elnökéhez nyújtandók be.

A segélyt kérvényezőék tartoznak aradi lakos voltukat igazolni, továbbá a találmányt megfelelő minta, illetve az előállítási módot szabatos műszaki leírás alakjában a pályázati kérvénnyel egyidejűleg aláírt alapítványi bizottsághoz bemutatni s a bizottság kívánságára a találmányt szemléltetőleg is ismertetni.

A 19009—462—1912. kg. számú határozattal megalakított Weitzer János jótékony és közcélu alapítványi bizottságnak 1914. évi február hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Angel,
alapítványi bizottsági jegyző

„PENSIO EXQUISITE“
VILLA IRENEA
VOLOSKA—ABBAZIA

Előkelő ház, a festői északi strandon, közvetlen a tenger partján, csodaszép parkban, 21 elegánsan berendezett szobával, erkélyekkel, saját tengeri fürdővel és kikötővel.
 Elsőrangú konyha.

Kb. 20 waggon
 használt 5.5 kg.-os sín,
 kisebb részletekben is Ma-
 rosborsa állomáson waggon-
 ba rakva, azonnali szállításra

eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál:
KOHN A. M. cég
 Budapest, VI., Váci-ut 39-41.

Weitzer János-u. 19.
 számú ház **Batthyány-**
 utcai részében egy
hat szobás lakás
 teljesen modernné átala-
 kitva, május hó 1-től
kiadó.
 Bővebbet: I-1148.
Ingtatlanforgalmi és
Parcelázóbank r.-t. Arad,
Petőfi-u. 1. sz. Telefon 861.

A volt
Sakszövetség
 és
lengyelclub
 fényes berendezése

többek között baccarat-asztal, kártyaasztalok, uri szobák, bőrbutorok, festmények, csillárok, szönyegek stb. stb. **egészben vagy darabonként is eladó.** A helyiség részenként, garzon lakás, üzlet vagy iroda részére azonnalra **kiadó.** Budapest, Andrásffy-ut 35. I. emelet.

Mondották már...
 egy pár százan, hogy a legjobb minőségű és legtartósabb

férfi-, női és gyermekcipőket csakis az
„Aradi Cipőtermelő-szövetkezet“
Szabadság-tér 14. sz.
 alatti üzletében lehet beszerezni, ahol aradi cipészek által készített cipők nagy raktára van.
 Megrendelések és javítások azonnal elkészítetnek. 1519
 Olcsó árak! Figyelmes kiszolgálás!

**Uj gyár! Telefon 820. Uj gyár!
Első Aradi Orthodox Köser שָׂר שָׂר szalámi-gyár
ARAD, Boros Béni-ter II. szám.**

törvényileg bej. cég.

Sürgőnycim: Szalámigyár Arad.

Rendeléseket szalámi, tormás virstli és sonkafélékben prompt házhoz szállítással legolcsóbban teljesít. Vidéki viszontelárúsítók kerestetnek.

1541

1808/1914. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatóságánál megüresedett városi gépüzemigazgatói állásra pályázatot hirdetek.

A pályázatban csak magyar honos okleveles gépészmérnökök vehetnek részt.

A legközelebbi törvényhatósági közgyűlésen választandó gépüzemigazgató kötelessége az Arad sz. kir. város közönsége tulajdonát képező következő műveket, üzemeket, illetőleg vállalatokat ugymint:

- a városi autobus vállalatot,
- a városi csatorna műveket,
- a városi jéggyárat,

d) a város tulajdonába a már megejtett megváltás által jutandó vízvezeték műveket,

e) valamint a város közönsége által a jövőben létesítendő gépészmérnöki szakértelmet igénylő s a törvényhatóság által reá bízott vállalatokat vagy műveket vezetni, illetőleg mindazon teendőket ellátni, melyet az itt felsorolt művek és vállalatok műszaki és kereskedelmi személyes, közvetlen és önálló vezetése és felügyelete szükségessé tesz.

A város közönsége azonban fenntartja magának azon jogot, hogy egyes már létező, vagy jövőben létesítendő üzemeket más alkalmazottja vagy megbízottja útján kezeltesse.

Hatás és munkakörét, valamint kötelességeit az egyes üzemekről és vállalatokról Arad sz. kir. város által alkotott vagy alkotandó üzemszabályzatok, vagy szabályrendeletek állapítják meg, melyeknek pontos betartásáért és teljesítéséért teljes anyagi felelősséggel tartozik.

Kötelességében áll a megválasztott városi gépüzemigazgatónak a már létező vagy létesítendő azon üzemek és gyárakra vonatkozólag, melyek közszükségletnek ellátásával foglalkoznak (pld: gáz, villany szolgáltatás) s melyekkel szemben Arad sz. kir. város közönségének felügyeleti és ellenőrzési joga van, ezen ellenőrzés és felügyelet gyakorlásával egybekötött mindenemű teendő elvégzése.

Ezen működési körében felmerülő teendőkre nézve a meglevő vagy alkotandó szabályrendeletek rendelkezései, az egyes művekkel kötött szerződésben foglalt megállapodások, valamint a városi tanács által kiadott vagy kiadandó utasítások irányítandók, melyeket a gépüzemigazgató követni tartozik.

Kötelességében áll továbbá minden gépészmérnöki szakértelmet igénylő ügyekben mint szakértőnek Arad sz. kir. város közönsége rendelkezésére állani.

A városi gépüzemigazgatója a város szerződéses alkalmazottja, kivel a már előzőleg felsoroltakat, valamint a következő kikötéseket tartalmazó szerződés lesz kötendő, mely szerződés csak egy próbadíj után lesz végleges, mely véglegesítést a városi törvényhatósági bizottság állapítja meg. A szerződés egy évi felmondás alapján kölcsönösen megszüntethető, illetve felbontható. A város közönsége részéről gyakorolható felmondás az üzemekre felügyelő bizottság javaslata alapján eszközölendő, s a város közönsége felmondás esetében jogosítva van a gépüzemigazgató egy évi fizetésének a jutalékok nélkül való folyósítása mellett állásától azonnal felmenteni.

Ezenkívül jogosítva van a város közönsége amennyiben az alkalmazott gépüzemigazgató a kereskedelmi törvény 59. §-ának 1, 3, 5, 6 és 10. pontjaiban körülírt szerződési vétségeket elkövetné, s a szolgálatból minden felmondás és kártéri és nélkül azonnal elbocsátandó.

A gépüzemigazgató, amennyiben a meglevő vagy alkotandó üzemszabályzatok eltérőleg nem intézkednek, közvetlen Arad sz. kir. város tanácsának rendelkezése alatt áll. annak utasítása, felügyelet és ellenőrzése alatt jár el. Személyes ügyeit en közvetlen hatósága a polgármester. Munkaideje akként osztandó be, hogy teendő elvégzése mellett a felekkel való személyes érintkezés lehetővé tétessék.

Mellékfoglalkozást csak a városi törvényhatósági bizottság engedélyével üzhet.

A gépüzemigazgatónak javadalmazása évi 6000 koronában állapítottatik meg, mely részére egyenlő előleges havi részletekben folyósítandó — ezen javadalmazás 5 évenként 1000 koronával emelkedik.

A javadalmazás kiegészítő részét képezi még az autobus üzem tiszta jövedelméből az évi törlesztési összeg levonása után fennmaradó összeg 20/100-a mint jutalék.

Amennyiben a vízvezeték városi kezelésbe kerül, avagy városi kezelésben levő városi villamos vasut létesítenék és ezen üzemek egyikének vagy mindkettőjének vezetésével a gépüzemigazgató bizosítják meg, úgy évi javadalmazása ezen megbízatástól kezdve 10000 koronában állapítottatik meg; ezen esetben is fennmaradván igénye az előzőleg említett 5 évenkénti 1000 korona fizetésemelésre. A városi gépüzemigazgatónak székhelyén kívüli hivatalos kiküldetésével és utasításával járó napidíja naponkénti 20 koronában állapítottatik meg s a napidíjnak, valamint a megéltendő kész kiadásoknak mikénti felszámolása és érvényesítése tekintetében a városi tisztviselőkre vonatkozó szabályok alkalmazandók.

A városi gépüzemigazgató mint szerződéses alkalmazott a nyugdíjnyugdíjrendelet 3. §-a értelmében nem tudja a tisztii nyugdíjintézetnek, azonban a város közönsége őt, valamely magán nyugdíjintézetnél vagy biztosítótársaságnál nyugdíjára nézve biztosítja s a díjakat a sajátjából fedezi s a nyugdíj kiszolgáltatására nézve felelőséget vállal.

A nyugdíj igényre vonatkozó feltételek a következők: A gépüzemigazgató nyugdíjra tarthat igényt, ha ezen állásban megszakítás nélkül legalább öt évet betöltött. Nyugdíjba helyezésének ideje beáll, ha olyan testi, vagy szellemi fogyatkozásban szenved, amely őt szolgálatának további ellátására képtelenné teszi, vagy ha harmincadik szolgálati évét betöltötte. Nyugdíja a tényleges szolgálatban utoljára élvezett javadalmazás, tehát a 6000 korona, illetve 10000 korona fizetés és az 5 évenkénti 1000 korona és pótlékok alapul vétele mellett, a jutalékok kivételével és pedig 5 évi szolgálat után bezárólag a 10 szolgálati évig, az említett javadalmazásnak 40/100-ával, a 10-ik szolgálati éven túl, bezárólag a 30-ik évig minden év után az említett javadalmazásnak további 30/100-ával lesz megállapítva.

Özvegye és gyermekei részére özvegyi ellátás, illetve nevelési járulék biztosítatik, melyek feltételeire, esedékességére és mérvére vonatkozólag azon szabályok alkalmazandók, melyeket a városi nyugdíj szabályrendelet az özvegyek és gyermekek ellátására nézve tartatnak. Amennyiben a gépüzemigazgató szolgálat képtelensége a fent említett első 5 évi szolgálati idején belül következik be, utoljára élvezett egy évi javadalmazásának összegével felérő végkielégítésben részesül. Amennyiben a gépüzemigazgató szolgálat képtelenségét minden kétséget kizárólag szolgálata teljesítése közben vagy a szolgálat teljesítéséből ki-folyólag szenvedett baleset idézte elő, úgy szolgálati idejére tekintet nélkül javadalmazásának teljes összegével felérő nyugdíjban részesítendő.

Amennyiben a gépüzemigazgatóval kötött szerződés felmondás után megszüntetettnek, neki a biztosítási kötvény kiszolgáltatni fog, fennmaradván azon joga, hogy a járulékoknak sajátjából eszközölendő fizetése után a kötvényt hatályában fentartsa. Amennyiben azonban a gépüzemigazgató 20 évet már szolgált a városnál s a felmondás a város közönsége részéről ezen idő eltelté után eszközöltetettnek, úgy a járulékok fizetésének kötelezettsége mindaddig, míg a nyugdíj ellátás élvezete megnyílnék a város közönségét fogja terhelni.

A gépüzemigazgatónak a polgármester, amennyiben azt a szolgálat érdekei megengedik, évenként hat heti szabadságot engedélyezhet. Rendkívüli szükség esetében a szolgálat érdekében szabadságáról vissza rendelhető. A városi gépüzemigazgatója köteles szolgálati teendőjét pontosan ellátni felettes hatóságainak törvényes hatáskörében kiadott rendeletek, utasításait teljesíteni, s mindazon károkért, melyeket cselekvése vagy mulasztása által a város közönségének okozott, kártérítési felelősséggel tartozik.

Felhívom mindazokat akik ez állást elnyerni óhajtják, hogy magyar honosságukat igazoló bizonyítvánnyal, gépészmérnöki oklevél, esetleg valamely vízvezeték műnél nemcsak műszaki, hanem kereskedelmi szempontból való alkalmazást igazoló bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényeket Arad sz. kir. város törvényhatóságához címezve hivatalomba folyó év április hó 4-én déli 12 óráig nyújtsák be.

Arad, 1914. március 12-én.

Varjassy Lajos s. k.
polgármester.

6562—1914. kih.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy Aradon 1914. év március hó 13-án egy darab 7 hónaposnak látszó fehér ártán sertés elfogott.

A tulajdonos folyó évi március hó 28 napjáig a kapitányi hivatal-

nál jelentkezhetik és tulajdojogát beigazolhatják.

Ha a tulajdonos jogát beigazolt i nem képes, tulajdonosa a fenti határidő alatt nem jelentkezik az állat mint gazdátlan jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

Arad, 1914. március 20.

Green Nándor
főkapitány.

Feladási hirdetmény.

Ő főméltósága herceg Sulkowski József Mária urnak Aradmegyében Feltót község határában fekvő „Iványicza” néven ismert mintegy 770 kat. hold kiterjedésű erdőbirtok lölygy, bükk és gyertyánból álló kihasználásra teljesen érett fakészlet eladása célából f. évi február hó 11-ére nyilvános árlejtést hirdettem, melynek eredményét azonban nem fogadtam el.

Ezen következtében újabb árlejtést hirdetek határidejűl 1914. évi április hó 21-ik napjának déli 12 óráját tűzöm ki, mely időpontig az ajánlatok hozzám Pankota, Aradmegye címre be-küldendők. A megajánlott vételár 10%-ának óvadék gyanánt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban való elhelyezésére Az Aradmegyei Takarékpénztár Részvénytársaságot jelölöm meg, aki által az elhelyezésről kiállított igazolvány az ajánlatához mellékelve lesz.

Az árlejtés eredményéről ajánlattevők 48 órán belül értesítést nyernek. Bővebb felvilágosítást a gondnoki iroda Arad, Salacz-utca 6. sz. alatt nyújt.

Kelt Aradon, 1914. évi március hó 20-án.

Dr. Králitz Lajos,
vegyongondnok.

Legnagyobb raktár TETRA-baba kelengyében.

WEISZ ÉS BENJAMIN, ARAD

Andrássy-tér 22. szám.

1707

Telefon 635.

● A tavaszi idényre gyermek- és női-harisnyák minden színben megérkeztek, va- ●
● lamint gyermekruhák, rajzolt madeira és richelien párnák, terítők és bluzok. ●

Apró hirdetések.

Azon apróhirdetésekre vonatkozó tudnivalók, ahol a hirdetés mellett: „Bővebbet, vagy cím a kiadóban” áll, közelebbi adatok olvashatók az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalának előcsarnokában elhelyezett táblán.

LEVELEZÉS.

„Kor nem határos”

levél ment. 1890

ALKALMAZÁST KERES.

Urasági inas

és szobalány (jó megjelenésű fiatal házaspár) jó bizonyítványokkal ajánlkozik. Schwedel József-utca 4 sz. 1914

Gazdasszonynak

ajánlkozik középkorú nő helyben vagy vidékre. Cím a kiadóhivatalban. 1913

1000 korona

óvadékkal rendelkező egyén, ki a magyar, német és román nyelvet bírja pénzbeszedő, házfelügyelő, vagy ehhez hasonló állást keres. Cím Schwarz Mihály, Kasza-utca 2. sz. 1852

Irodai mellékfoglalkozást

keres intelligens fiatal ember délután 3-6 óráig. Elvállal könyvelést is. Megkeresések „Mellékfoglalkozás” címen a kiadóban. 1887

ALKALMAZÁST NYER.

Jó megjelenésű

urienberek, vagy hölgyek egy elsőrendű jól bevezetett hazai biztosító intézetnél fixfizetéses jutálékkal felvétetnek, beválás esetén véglegesítetnek. Cím a kiadóban. 1860

Mindenes oseléd,

ki már hosszabb ideig alkalmazásban volt és jó bizonyítványai vannak, jó fizetés mellett azonnal felvétetik Andrássy-tér 25. szám, I. em. 29.

INGATLAN.

Eladó

egy emeletes ház kedvező fizetési feltételekkel, Kápolna-utca 29/a. szám. Bővebbet házmesternél. 1912

Aranykéz-utca 11 számú

ház nagy gyümölcsös kerttel, 428 öf telek, külön baromiudvarral kedvező feltétellel eladó. 1881

Marosborsán

kényelmes úri lakóházam eladó. Postafiók 16. Csanádpalota. 1837

Gr. Károlyi-u. 11 számú

ház, nagy gyümölcsös kerttel, szabad kézből eladó. Értekezni Henni Józsefnél, Radnai ut. 20. szám ajtó 3. 1847

Egy ház,

melyben jóforgalmu üzlet, korlátlan italmérés és trafik régebbi idő óta folytatódik, előnyös feltételek mellett eladó. Értekezni Schwacz Zaránd. 1858

KIADÓ LAKÁS.

Több

2 szobás lakás május 1-től kiadó. Tökölly Imre-utca 18. 1918

Ar Andrássy-téren

az első emeleten, a főter kellő közepén, egy utcai lakás azonnalra, vagy május hó 1-re kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Két szobás

utcai garzon lakás irodának is igen alkalmas, március 1-ére, esetleg azonnalra kiadó. Deák Ferenc-utca 89. sz. alatt. 1077

Butorozott szoba,

esetleg konyha használattal, egy magános nő részére azonnalra kiadó. Bővebbet Weitzer János-u. 13., a házmesternél.

Egy

2 szobás utcai lakás május hó 1-re kiadó. Bővebbet Csernovits Péter-utca 27., üzletben. 1454

Boros Béni-tér 20. sz.

bérházunkban első emeleti 5 szobás erkélyes lakás, összes mellékkel kiadó. Bővebbet Laendler Aladár gőzfűrészirodája nyújt. 1916

Kiadó

két szobás teljesen berendezett emeleti utcai lakás konyhahasználattal együtt házaspárnak, esetleg garzon lakásnak. Megtekintés reggeltől d. u. 2 óráig Kazinczy-utca 8. 1938

Boros Béni-tér 20. sz.

bérházunkban második emeleten, egy két szobás lakás május 1-re kiadó. Bővebbet Laendler Aladár gőzfűrészirodája nyújt. 1916

ÜZLETEK.

Szép üzlethelyiség

kirakattal, Weitzer János-utcában május hó közepére kiadó. Telefon 502. Cím a kiadóhivatalban. 1445

Eladó

egy jóforgalmu vegyeskereskedés italmérséi és trafik engedéllyel. Cím a kiadóhivatalban. 1796

Nadab községben,

Fő-utcán, Pankota- és Kisjenői uton egy beltelkes ház, vegyeskereskedés, trafik, korlátlan italmérés, mézszárszék helyiség, örök áron eladó, vagy bérebe kiadó. Bővebbet Krajnik Traján, kereskedő Nadabon. 1888

Jóforgalmu

korcsma és üzlethelyiség külön teremmel együtt, kiadó. Cím a kiadóban. 1501

VÉTEL ÉS ELADÁS.

6 lóerős

jókarban levő kijavított gazdasági gépgyári gőzcseplőgarnitúra felszerelve, ugyszintén 6 lóerős 2 éves Nicholson féle benzínmotoros garnitúra kedvező feltételekkel eladó. Burza Testvérek gépkereskedőnél Boros Béni-tér 1. sz. Telefon 604. 1801

Fűszer üzlet berendezés

eladó. Ugyanott egy jókarban levő ebédlő, jutányos áron eladó. Bieler Ignác Szent Pál-u. 12. 1766

7 láb hosszú

elsőosztályú száraz tölggyfa szőlőkaró kapható ezrenként 130 koronáért, kisebb mennyiségben is, Gyórokon Mihálik Béla szőlőnagybirtokosnál. 1791

Alágyújtásra való papir

kb. 50 kilós bálákban csomagolva kapható: bálanként 2 koronáért az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

KÜLÖNFÉLE.

▲
Aki áruját értékesíteni akarja, úgy hirdesse azt, hogy :: eladhassa. ::
▼

Fucovesin

Tabl. fucovesini comp. Elhízás elleni gyógyszer, nem hashajtó, nem ártalmas. Kipróbált biztos szer. — Ára használati utasítással ellátott eredeti doboznak 8 korona 50 fillér. Főraktár: Hehs Vilmos gyógyszerháza a Szent Istvánhoz Aradon, Batthyány-utca. Összes készítményeink Földes Kelemen gyógyszerházaiban is kaphatók. 1835189

Takszámoteres

Bér-autók

Telefonszám

816

2281

Szolgálat: reggel fél 6 órától éjjel 12 óráig.
Garage: Deák Ferenc-utca 8 sz.

A legújabb

párisi és londoni divatszövetekből legszebb szabásu tavaszi felöltők és öltönyök rendelhetők

Schäffer Henrik

elsőrendű uriszabászati műtermében. Telefon 208. sz.

Védekező szerek

szőlő, gyümölcs és mezőgazdaság részére.

Rézkénpor

peronospora ellen.

Vizben oldható kénsó

oidium ellen.

Füsttámasztó anyag

szőlőknek fagy ellen való megvédésére.

Vizben oldható gyümölcsfa-carbolineum mészkénlé

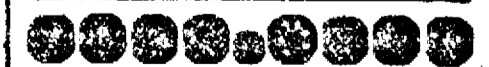
gyümölcsfák gombabetegségei ellen — darabos kén — rudkén — közönséges és asbest-kénlap — rézmészpor — chlorbaryum répapfereg ellen stb.

Elismerő levelekkel szolgálhatunk.

Dobiaschi J. és Dörner Testvérek,

vegyitermék gyárai ARAD.

Telefon 165. 1319

Nyomtatványok

szines kivitelben készülnék az Aradi nyomda r. t.-nél.

RADÓ GYULA

NŐI FELÖLTŐ ÁRUHÁZÁBAN

==== ARAD. ====

KOSZTÜM UJDONSÁGOK

cottelen, pepita és más divatszövetekből
legjobb szabás már 35 koronától kezdve.

Legújabb divatu női felöltők

Rövid divatfelöltő,
Sportkabátok,
Selyem felöltők,
Fehér kabátok,
Gyermek felöltők,

Leányka ruhák,
Bluzok,
Pongyolák,
Aljak,
Lüster- és gummiköpenyegek

rendkívül nagy választékban.

1666

Gyászruhák és gyászbluzok.

Szabott árak!

Telefon 238.

Értesítés!

Fischer Berta és nővére ut.

Budapest, Bécsi-utcában létezett gyermekruha-
különlegességek teljes áruraktárát sikerült megvennem és
azt mai naptól kezdve a

Színházi Versenybazár

külön osztályában meglepő olcsó árakban bocsájtom el-
adásra. — Szabad megtekintés. — Kényszervétel nélkül. ::—::

1805